

LMA Jaunosios akademijos veikla ir perspektyvos

Dr. VAIDAS PALINAUSKAS,
kadenciją baigęs LMAJA pirmininkas

Jaunųjų akademijų (JA) judėjimas prasidėjo prieš 22 metus Vokietijoje, kur buvo įkurta pirmoji Jaunoji akademija. Vėliau visame pasaulyje pradėjo kurtis jaunosios akademijos ir tarptautinės tarpakademinės organizacijos. JA nariai paprastai būna tik pradėję savo karjerą, tačiau jau pasiekę išskirtinių mokslinių tyrimų rezultatų. Daugumos narių amžius svyruoja nuo 27-erių iki 40-ies metų. Jaunoji akademija įkuriama kaip nacionalinės akademijos dalis arba kaip atskiras juridinis vienetas. Pagrindiniai jaunųjų akademijų principai – įsipareigojimas siekti meistriškumo, užtikrinant, kad atliekami tyrimai būtų aukščiausios kokybės, akademijos veiklos būtų skaidrios, o procesai – atviri ir nešališki.

Šiuo metu yra daugiau kaip 50 nacionalinių jaunųjų akademijų ir keletas tarptautinių organizacijų. 2010 m.

susikūrė Pasaulio jaunoji akademija, po dvejų metų – Europos jaunoji akademija. Dar po dvejų metų įvyko pirmasis Europos JA susitikimas, pradėti rengti kasmetiniai jaunųjų akademijų narių susitikimai. Prasidėjo jų įsitraukimas į nacionalinių akademijų asociacijas ir veiklas. 2020 m. susikūrė JA mokslo patariamoji struktūra. 2022 m. vyko svarbūs nacionalinių akademijų susitikimai, kuriuose dalyvavo ir jaunosios akademijos.

2018 m. Lietuvos mokslų akademijos (LMA) iniciatyva įkurta Jaunoji akademija (LMAJA), į kurią kiekvienais metais išrenkama po du išskirtinių mokslinių rezultatų pasiekusius ir perspektyvius mokslininkus iš humanitarinių ir socialinių, fizinių, biomedicinos, technologijų ir žemės ūkio mokslo sričių. Mokslininkai renkami ketverių metų kadencijai, vėliau jie tampa LMAJA alumnais. Tokia jaunųjų mokslininkų rotacija užtikrina, kad Jaunoji akademija visuomet

išliks jauna. 2018 m. gruodžio mėnesį išrinkti pirmieji 10 jaunųjų akademikų, o pirmajame Jaunosios akademijos susirinkime LMAJA pirmininku išrinktas dr. Donatas Murauskas, sekretore (vėliau šios pareigos pervadintos į vicepirmininkės) išrinkta dr. Olga Mastianica-Stankevič. Po metų pirmininku išrinktas Mindaugas Gedvilas, vicepirmininke – dr. Diana Marčiulytė. 2021 m. gruodį išrinkta ketvirtoji dešimtis jaunųjų akademikų, todėl 2022 m. buvo suformuota visa LMAJA, kaip numatyta nuostatuose – 40 asmenų. 2022 m. išrinktas pirmasis Jaunosios akademijos biuras, kuriame yra po vieną kiekvieno skyriaus atstovą. Taip pat tais pačiais metais pirminku išrinktas Vaidas Palinauskas (šių eilučių autorius), vicepirmininke – dr. Viktorija Vaštakaitė-Kairienė. 2022 m. spalio 24 d. Lietuvos mokslų LMAJA pirmininke išrinkta LMAJA narė dr. Ieva Plikusienė, šias pareigas pradės eiti 2023 m. pradžioje.

LMAJA tikslai susiję su atstovavimu jaunųjų mokslininkų interesams, bendradarbiavimu su kitų šalių jaunosiomis akademijomis, mokslo prestižo kėlimu ir mokslu grįstų žinių sklaida visuomenėje, nuomonės mokslo politikos klausimais teikimu ir kt.

Viena veiklų yra tarptautinis bendradarbiavimas. 2019 m. LMA pirmą kartą įvyko Baltijos valstybių jauniešiams mokslininkams atstovaujančių organizacijų susitikimas. Pradedant LMAJA veiklas, buvo svarbu išgirsti kaimynų gerąsias patirtis. LMAJA bendradarbiavimas su Šiaurės šalių akademijomis »»

Dr. Vaido Palinausko koliažas

taip pat prasidėjo 2019 m. Stokholme. Šie susitikimai atvėrė jaunųjų akademikų bendradarbiavimo bei sienų galimybes, siekiant nustatyti bendrus interesus ir kylančias problemas bei stiprinti Europos akademinį bendruomenių jaunųjų tyrėjų vaidmenį. 2019 m. Šiaurės–Baltijos šalių susitikime buvo pasirašytas pareiškimas, kurio tikslas – nustatyti iniciatyvas ir strategijas. Jos gali būti įgyvendintos gerinant lyčių lygybę akademiniame bendruomenėje. 2022 m. susitikimas buvo skirtas įsigilinti į problemas, su kuriomis susiduria nuo karo bėgantys ar Ukrainoje likę jaunieji mokslininkai.

Europos JA susitikimai vyksta nuo 2014 m. LMAJA pirmą kartą dalyvavo Europos jaunųjų akademijų suvažiavime 2019 metais. 2022 m. Briuselyje pasirašyta Europos jaunųjų akademijų narių mainų chartija, kuria siekiama palengvinti Europos JA mainus, bendradarbiavimą ir mokymąsi. Šis susirinkimas buvo ypatingas tuo, kad suorganizuotas kartu su Europos mokslų akademijų federacijos ALLEA generaline asamblėja. Sparčiai besikuriantis Europos jaunųjų akademijų tinklas palankiai vertinamas Europos akademijų, nes taip užtikrinamas skirtingų mokslininkų kartų įsitraukimas ir bendras Europos mokslinių tyrimų ekosistemos formavimas. Per pandemiją virtualių susitikimų platformos

leido surengti ir visų laikų didžiausią JA susitikimą, kuriame dalyvavo atstovai iš įvairių pasaulio šalių.

LMAJA 2022 m. prisijungė prie Europos jaunųjų akademijų mokslo patariamąsios struktūros (YASAS), kurią sudaro 16 nacionalinių ir internacionalinių Europos jaunųjų akademijų. Į YASAS yra išrinkti du Lietuvos atstovai, o LMAJA vicepirmininkė V. Vaštakaitė-Kairienė 2022 m. lapkričio mėnesį išrinkta YASAS valdybos nare. YASAS siekia, kad jaunosios akademijos galėtų prisidėti prie politikos formavimo Europos lygiu, įsitraukdama į Europos akademijų mokslinės rekomendacijos politikai konsorciumą (SAPEA), kuris įeina į Europos Komisijos mokslo patariamąsios struktūros sudėtį. YASAS, prisijungdama prie SAPEA, užtikrina nepriklausomą jaunųjų Europos mokslininkų balsą mokslinių konsultacijų srityje.

Reaguodami į Ukrainos nacionalinės mokslų akademijos laišką, karo pradžioje LMAJA išsiuntė kreipimąsi į Ukrainos nacionalinės mokslų akademijos Jaunųjų mokslininkų tarybą dėl paramos Ukrainos mokslininkams ir studentams. Išsiųstame rašte nurodyta, kur Ukrainos jaunieji mokslininkai gali rasti informacijos apie Lietuvos mokslo ir studijų institucijose teikiamą paramą ar konsultacijas. Kai kurie jaunieji

akademikai pristatė savo laboratorijose atliekamus tyrimus ir galimybes Ukrainos jauniems tyrėjams.

Kita svarbi LMAJA veikla – jaunųjų mokslų daktarų atstovavimas. LMAJA, atsižvelgdama į Lietuvos jauniems mokslų daktarams kylančius akademinės karjeros iššūkius, 2019 m. parengė Jaunųjų mokslų daktarų (JMD) akademinės karjeros principus. Mokslo ir studijų institucijoms, siekiančioms tvartos JMD akademinės karjeros, siūloma vadovautis išdėstytais principais. Atstovai iš įvairių Lietuvos mokslo ir studijų institucijų buvo pakviesti į Lietuvos mokslų akademiją diskutuoti šiais klausimais. 2019 m. institucijų administracijų atstovai ir jaunieji mokslininkai dalijosi mintimis apie jų institucijose vykdomą gerąją praktiką bei teikė siūlymus ir idėjas, kas turėtų būti atlikta, stiprinant jaunųjų mokslų daktarų akademinę karjerą ir didinant Lietuvos mokslo tarptautinį konkurencingumą. 2022 m. buvo suorganizuotas antras toks susitikimas, siekiant įvertinti, kiek šioje srityje pasiekta per pastaruosius trejus metus. LMAJA jauniems mokslininkams atstovauja ir įvairiose diskusijose, susijusiose su jaunųjų tyrėjų veikla, mokslo politika ir kitais klausimais.

Viena kertinių LMAJA veiklų – mokslu grįstų žinių sklaida visuomenei, ypač didelį dėmesį skiriant

moksleiviams. Bendradarbiaujant su Lietuvos moksleivių sąjunga ir Nacionaline moksleivių akademija, skaitytos paskaitos apie pasitikėjimą skelbiama informacija, mokslininko profesiją. Taip pat moksleiviams skaitomos paskaitos populiariomis mokslo temomis ciklą „Mokslo žinių dienos“, „Jaunoji akademija visuomenė“ renginiuose, kurie organizuojami kartu su LMA skyriumi „Mokslininkų rūmai“.

Bendradarbiaujant su LMA skyrių pirmininkais, prezidentu ir vice-prezidentu, jaunieji akademikai

įtraukiami į įvairių konkursų, premijų ir kitų darbų vertinimo komisijas. Komisijos narių įvairovė leidžia plačiau pažvelgti į pateiktus darbus ir veiksmingiau prisidėti prie kokybiško paraiškų vertinimo.

LMAJA išvažiuojamieji posėdžiai padeda susipažinti su kolegų jaunųjų akademikų institucijose atliekamais tyrimais, su naudojamomis tyrimų metodikomis, infrastruktūra bei vykdomais moksliniais projektais.

Žvelgiant į ateitį, pirmiausia norėtusi tęsti pradėtą veiklą, ypač palaikyti tarptautinius ryšius su

kitų šalių akademijomis, ateityje turėti LMAJA atstovus Pasaulio jaunojoje akademijoje ir Europos jaunojoje akademijoje. Sėkmingai įsitraukus į Europos JA patariamąją struktūrą būtų galima atstovauti jauniems mokslininkams ne tik Lietuvoje, bet ir Briuselyje. Taip pat dar geriau supažindinti mokinius su mokslininko profesija, sulaužyti kai kuriuos susiformavusius profesijų pasirinkimo stereotipus ir atskleisti universitetuose studijuojantiems studentams atsi-
veriančias mokslo galimybes. •

LMA prezidento ir prezidiumo veikla

Paskutinįjį 2022 m. ketvirtį LMA prezidento Jūro Banio darbotvarkėje buvo gausu posėdžių, susitikimų, konferencijų ir renginių.

Spalio 24 d. J. Banys LR Prezidento Gitano Nausėdos buvo pakviestas dalyvauti iškilmingoje vakarienėje Jo Didenybės Belgijos Karaliaus Filipo (Philippe) ir Jos Didenybės Belgijos Karalienės Matildos (Mathilde) valstybinio vizito proga. Belgijos Karaliaus vizito metu Vilniaus universitete vyko susitikimas su Belgijos universitetų rektorais. Lapkričio 24 d. LR Prezidentūra pakvietė J. Banį į renginį „Geriausios disertacijos 2021“.

J. Banys kiekvieną savaitę buvo kviečiamas į nuotolinius LR Seimo Švietimo ir mokslo komiteto posėdžius dėl Mokslo ir studijų įstatymo pakeitimo bei papildymo, Švietimo bei Profesinio mokymo įstatymų svarstymo, profesinio ugdymo, skaitmeninio ugdymo turinio ir priemonių, kolegijų veiklos analizės ir optimizavimo, 2023 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo, pasirengimo įgyvendinti įtraukųjį ugdymą į bendrąją ugdymo sistemą, taip pat dėl profesinio orientavimo reformos, skatinamojo finansavimo už studijų veiklos rezultatus. J. Banys dalyvavo tarptautinėje diskusijoje „Mokslinių tyrimų sąžiningumo tarnybų valdymo modeliai Europoje: kur mes esame?“, EBPO leidinio „Education at a Glance“ pristatyme, renginyje „Doktorantūros dabartis ir ateities vizija“, diskusijoje

Gruodžio 8 d. iškilmingame renginyje, skirtame Lietuvos studentų sporto 100-mečiui paminėti, apdovanoti 2022 m. geriausieji Lietuvos studentai sportininkai, įteiktos padėkos studentų sportui nusipelnusiems asmenims. Padėka „už ilgametį indėlį, atsidavimą ir meilę Lietuvos studentų sportui“ atiteko LMA prezidentui Jūriui Baniui.

„Įtraukusis ugdymas: susitarimo dėl Lietuvos švietimo politikos (2021–2030) įgyvendinimas, faktinė situacija ir nuveikti darbai“ (10-05, 10-17, 10-19, 10-25, 10-26, 11-09, 11-16, 11-23, 11-30, 12-07, 12-12, 12-14, 12-21).

J. Banys dalyvavo LR Ateities komiteto neformalaus Ateities forumo „Intelektualinis Lietuvos savarankiškumas“ virtualiose diskusijose „Ateities visuomenė“ (10-05, 10-21, 10-28, 11-04, 11-11, 11-18).

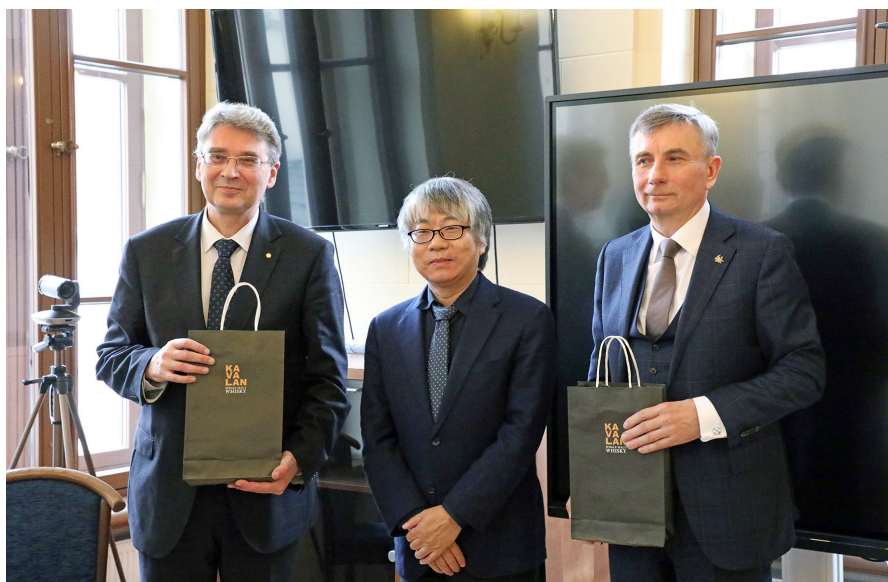
LMA prezidentas dalyvavo Valdymo komiteto investicijoms į mokslinius tyrimus ir studijas (10-03),

ES fondų investicinių veiksmų programos investicinių prioritetų uždavinių, skirtų investicijoms į mokslinius tyrimus ir studijas, valdymo komiteto (10-18), Vilniaus universiteto Branduolių ir elementariųjų dalelių fizikos centro Tarptautinės patarėjų tarybos (10-24), CERN ir Lietuvos jungtinio komiteto (11-24), Mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros ir studijų valdymo komiteto (11-03), 2014–2020 metų ES fondų investicijų veiksmų programos stebėsenos komiteto (12-08) posėdžiuose tiesiogiai ir nuotoliniu būdu.

Rudenį įvyko nemažai susitikimų su taivaniečiais – spalio 7 d. LMA prezidentas dalyvavo dalykinėje vakarienėje su Kinijos medicinos universiteto (Taivanas) rektoriumi prof. Mien-Chie Hung bei Taivaniečių atstovybės Lietuvoje Mokslo ir technologijų skyriaus atstovais, spalio 10 d. – priėmimo, skirtame Kinijos Respublikos (Taivano) 111-osios Nacionalinės dienos minėjime. Spalio 27 d. J. Banys dalyvavo dalykinėje vakarienėje su Taivano Nacionalinės mokslo ir technologijų tarybos viceministru prof. Minn-Tsong Lin, o lapkričio 21 d. susitiko su Taivaniečių atstovybės Mokslo ir technologijų skyriaus direktoriumi prof. Da-Chuan Cheng.

LMA prezidentas ir viceprezidentas akad. Zenonas Dabkevičius atstovavo LMA tarptautinėse organizacijose. Spalio 11–13 d. jie dalyvavo tarptautinės mokslo tarybos (ISC) metiniame susirinkime, lapkričio 30 d. – gruodžio 2 d. – Europos mokslų akademijų patariamiosios tarybos (EASAC) posėdyje.

J. Banys dalyvavo, sveikinimo žodį tarė LMA bei mokslo ir studijų institucijų organizuojamose konferencijose bei renginiuose: pirmojo Mokslų akademijos prezidento prof. Vinco Mickevičiaus-Krėvės (1882–1954) atminimo minėjime (10-18), renginiuose, skirtuose Mokslų akademijos prezidento prof. Mykolo Biržiškos (1882–1962) 140-osioms gimimo ir 60-osioms mirties metinėms paminėti (10-19), konferencijoje „Lietuvos tva-raus vystymosi iššūkiai 2023–2027 metų laikotarpiui“ (10-20), Pakruojo rajono dienoje LMA (10-25), Regionų dienoje LMA (spalio 27 d.), biologijos mokytoms skirtose konferencijose „Aktualios 2022 metų biologijos ir medicinos mokslų naujienos“ (11-04), projekto „Lietuvos šviesuoliai 2022“ apdovanojimų išskilmėse (11-08), 11-ojoje jaunųjų mokslininkų konferencijoje „Jaunieji mokslininkai – žemės ūkio pažangai“ (11-10), Lietuvos Respublikos ir Japonijos draugystės 100-mečio minėjimo renginyje (11-14), konferencijoje „Fundamentiniai mokslai – kardiologijai“ (11-16), renginyje „Jaunųjų mokslų daktarų akademinės karjeros principai, jų svarba bei ateities perspektyvos“ (11-22), 15-ojoje Lietuvos jaunųjų mokslininkų konferencijoje „Bioateitis: gamtos ir gyvybės mokslų perspektyvos“ (11-24), moksliniame

Iš kairės: LMA prezidentas Jūras Banys, Taivano Nacionalinės mokslo ir technologijų tarybos viceministras prof. Minn-Tsong Lin ir Lietuvos mokslo tarybos pirmininkas akad. Romas Baronas.

seminare „Pažeistų vandens ekosistemų atkūrimas – Lietuvos patirtis ir ateities perspektyvos“ (11-25), nuotoliniame tarptautiniame simpoziume „Ukrainos mokslas šiuolaikinių iššūkių ir grėsmių kontekste: problemos ir plėtros prioritetai“ (11-29), 2022 metų geriausiųjų Lietuvos universitetų studentų sportininkų pagerbimo šventėje, skirtoje Lietuvos studentų sporto 100-mečiui paminėti (12-08), konferencijoje „Baltų vienybės stiprinimas per kultūrinį bendradarbiavimą“ (12-15).

• • •

Spalio 18 d. LMA prezidiumo posėdyje buvo svarstoma 2022 m. gruodžio 20 d. LMA narių visuotinio susirinkimo preliminarini darbotvarkė. Z. Dabkevičius informavo apie Kauno miesto mokslo premijoms gautas paraiškas, patvirtintos vertinimo komisijos. Taip pat patvirtintos komisijos kandidatų į LMA Jaunosios akademijos narius pateiktoms paraiškoms įvertinti. Į Nepriklausomybės stipendijos skyrimo komisiją pasiūlyti akademikai Viktorija Daujotytė ir Giedrius Kuprevičius.

Spalio 25 d. LMA prezidiumas pritarė Kauno miesto mokslo premijų konkursui pateiktų darbų vertinimo komisijos (pirmininkas akad. Gintautas Dzemyda) siūlymui skirti 2022 m. Kauno miesto mokslo premijas už nuopelnus humanitarinių ir socialinių mokslų bei fizinių, biomedicinos, žemės ūkio ar technologijos mokslų srityse. Patvirtinta naujos

sudėties LMA Vrublevskių bibliotekos mokslo taryba, pritarta skelbti 2022 m. LMA vardinių, Jaunųjų mokslininkų ir doktorantų bei Aukštųjų mokyklų studentų mokslinių darbų konkursus.

Lapkričio mėn. LMA prezidiumo posėdžiuose didžiausias dėmesys buvo skirtas naujų LMA tikrųjų narių rinkimams. Patvirtinta LMA tikrųjų bei užsienio narių tinkamumui įvertinti ekspertų komisija. Lapkričio 30 d. buvo viešai paskelbti iškelti ir įregistruoti kandidatai į LMA tikruosius narius pagal LMA mokslų skyrius ir specialybes. Taip pat patvirtintos Meilės Lukšienės premijos laureatės, pateikti kandidatai valstybės apdovanojimams, svarstyta dėl paramos Ukrainos nacionalinei mokslų akademijai bei kiti klausimai.

Gruodžio 13 d. LMA prezidiumo posėdyje patvirtinti naujai išrinkti LMA Jaunosios akademijos nariai, pasiūlytos LMA vardinių, Jaunųjų mokslininkų ir doktorantų bei Aukštųjų mokyklų studentų mokslinių darbų konkursams pateiktų paraiškų vertinimo komisijos. Taip pat J. Banys informavo, kad Ukrainos nacionalinei mokslų akademijai paaudota daugiau kaip 10 tūkst. eurų. Už surinktas lėšas nupirkti du didelio galingumo elektros generatoriai Ukrainos mokslo institutams, kad juose dirbantys mokslininkai galėtų tęsti tyrimus. •

*Parengė Lyda Milošienė,
LMA vyriaus. referentė*

VISUOTINIAI SUSIRINKIMAI

Susirinkimas švenčių išvakarėse

Gruodžio 20 d. įvyko iškilmingas LMA narių visuotinis susirinkimas, kuriame dalyvavo ne tik Akademijos nariai, bet ir švietimo, mokslo ir sporto viceministras Gintautas Jakštas, Kauno m. savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotoja Eglė Andriuškienė ir švietimo skyriaus vedėja Ona Gucevičienė, jaunieji akademikai bei kiti svečiai. Renginio pradžioje tylos minute buvo pagerbtas akademikų Leonardo Saukos, Antano Praškevičiaus, Adolfo Laimučio Telksnio, Vytauto Kaminsko ir jaunosios akademikės Jurgos Miliauskienės atminimas. Paskui LMA prezidiumas ir skyrių nariai sveikino jubilatus. LMA atminimo medaliais įvertinti akademikai Algimantas Grigelis, Česlovas Jukna ir Zigmantas Kiaupa. LMA sveikinimo adresai jubiliejų proga skirti akademikams Rimvydui Petrauskui (50) ir Bonifacui Stundžiai (70). Taip pat 60-ies metų jubilėjaus proga iš anksto buvo pasveikintas LMA prezidentas Jūras Banys.

Renginį pratęsė Meilės Lukšienės premijos įteikimas. Konkurso komisijos pirmininkas akad. Vytautas Nekrošius priminė susirinkusiesiems, kad ši premija įsteigta 2014 m. ir teikiama kas ketverius metus. Šįkart komisija vertino šešis pretendentes ir vienbalsiai nusprendė skirti premiją edukologei dr. Lilijai Duoblienei bei filosofei prof. Jūratei Baranovai (po mirties). Jų darbai ypač gerai atspindi M. Lukšienės idėjas ir strategijas.

Viceministras G. Jakštas savo kalboje pažymėjo, kad jam labai malonu būti tarp talentingų mokslininkų. Kaip žinoma, neretai krizė gali tapti galimybe. Būtent taip elgėsi pasaulio mokslininkai. Įvairių sričių tyrėjų susitelkimas padėjo pasauliui greičiau ir su mažesniais nuostoliais išbristi iš šios globalios krizės. Tai paskatino didesnes investicijas į mokslą. Susitelkimas moksle, tarpinstitucinis bendradarbiavimas yra bene svarbiausias sėkmės pagrindas. Tą dar kartą patvirtina ir mokslininkų darni veikla, prasidėjus

karui. Todėl džiugu pasveikinti ir M. Lukšienės premijos laureates, kurių darbai irgi atspindi tokį tarpdalykinį, kūrybišką bendradarbiavimą. Taip pat įtvirtina vakarietišką ugdymo filosofiją.

Dėkodama už įvertinimą, laureatė dr. Lilija Duoblienė prisiminė savo kolegę, mokytoją J. Baranovą. Jos pradėjo bendradarbiauti kaip praktikės. Vėliau ėmėsi ir mokslinių tyrimų, vykdė bendrus projektus. Pirmoji jų idėja – atnešti į Lietuvos mokyklas filosofiją, antroji – ugdyti moksleivių ir mokytojų kūrybiškumą bei kultūrinį raštingumą. Kadangi mokytojams neretai trūksta savarankiškumo ir kūrybiškumo, buvo siekiama pakeisti situaciją, kad ateities kartos turėtų platų kultūros horizontą.

Renginyje buvo pagerbti 2022 m. Kauno miesto mokslininko premijos laureatai. Vertinimo komisijos pirmininkas akad. Gintautas Dzemyda paskelbė komisijos siūlymą humanitarinių ir socialinių mokslų srityje premiją skirti dr. Vaidui Petruliui – architektūros istorikui už aktyvią

Naujieji LMA Jaunosios akademijos nariai.

ir kultūriškai inovatyvią mokslinę veiklą, novatorišką mokslinę idėją ir jos įgyvendinimą Kauno mieste.

Fizinių, biomedicinos, žemės ūkio ar technologijos mokslų srityje siūlyta įvertinti dr. Petrą Rimantą Venskutonį už funkcinį maisto medžiagų gamybos technologijų kūrimą ir tyrimus, augalinės kilmės biologiškai vertingų junginių bei terminų reakcijų maiste tyrimus. Taip pat už naujos šių sričių mokslo mokyklos sukūrimą Lietuvoje. Diplomus laureatams įteikė Kauno m. savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotoja E. Andriuškienė, sveikino LMA prezidentas J. Banys ir viceprezidentas Zenonas Dabkevičius.

Premijos laureatas dr. V. Petrulis dėkojo Kauno technologijos instituto vadovybei, kad humanitariniai mokslai randa vietą šioje aukštojoje mokykloje, Lietuvos mokslų akademijai, kolegoms iš Architektūros ir statybos instituto, Architektūros ir urbanistikos tyrimų centro komandai. Jis pasidžiaugė, kad jo su bendraminčiais sukurtas skaitmeninis Lietuvos architektūros archyvas yra aktyviai naudojamas. Taip pat plačiai skaitomos architektūros istorijos studijos. Jo manymu, istorinis aspektas šiais laikais tampa vis svarbesnis, tai padeda geriau suprasti kontekstą ir praturtina šiuolaikinių architektų akiratį.

Antrasis laureatas prof. P. R. Venskutonis savo padėkos kalboje irgi prisiminė istoriją. Tuos laikus, kai atgavus Nepriklausomybę mokslininkams atsivėrė puikios perspektyvos. Pavyko atnaujinti įrangą, kuri būtina, kuriant funkcinį maistą, naujus maisto produktus. Todėl dabar į Kauną atvyksta stažuotis studentai iš geriausių, seniausių Vakarų universitetų. Kaunas visada garsėjo maisto pramone, tad šis apdovanojimas puikiai atspindi šios srities pasiekimus ir mokslo potencialą.

Kauno m. savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotoja E. Andriuškienė sakė, kad didžiuojasi bendradarbiavimu su LMA. Mero vardu palinkėjo sėkmės kūryboje, moksle ir išreiškė viltį, kad kitąmet bus dar daugiau šio apdovanojimo nominantų.

Šiomet jau penktą kartą buvo išrinkta dešimt LMA Jaunosios akademijos (LMAJA) narių. Jų sąrašą ir pasiekimus tribūnoje skelbė viceprezidentas Z. Dabkevičius. Naujiems LMAJA nariams ženklus ir pažymėjimus įteikė LMA prezidentas. LMAJA

*Kauno miesto mokslininko premijos laureatas
dr. Vaidas Petrulis.*

nariais Humanitarinių ir socialinių mokslų skyriuje tapo dr. Ignas Kalpokas (viešojo komunikacija, VDU) ir dr. Dovilė Pūraitė-Andrikenė (teisė, VU ir Lietuvos socialinių mokslų centras); Matematikos, fizikos ir chemijos mokslų skyriuje – dr. Vytautas Klimavičius (fizika, VU) ir dr. Lina Mikoliūnaitė (chemija, VU); Biologijos, medicinos ir geomokslų skyriuje – dr. Karolis Ažukaitis (medicina, VU) ir dr. Darius Kazlauskas (biologija, VU); Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriuje – dr. Darius Kavaliauskas (miškotyra, VDU Žemės ūkio akademija) ir dr. Neringa Rasiukevičiūtė (agronomija, LAMMC), o Technikos mokslų skyriuje – dr. Gražina Korvel (informatika, VU) ir dr. Andrius Tamošiūnas (energetika, LEI).

Deja, pirmieji dešimt LMAJA narių, išrinktų 2018 m., jau baigė savo kadenciją – jie tapo alumnais. Už indėlį į LMAJA veiklą, atstovaujant Lietuvos jaunųjų mokslininkų interesams, telkiant mokslininkus kūrybinei, mokslinei ir ekspertinei veiklai, keliant mokslo prestižą ir kuriant pažangią Lietuvą LMA prezidiumo padėkas gavo prof. dr. Mangirdas Malinauskas, prof. dr. Edvinas Orentas, prof. dr. Juozas Kupčinskas, dr. Olga Mastianica-Stankevič, dr. Donatas Murauskas, dr. Vaidas Palinauskas, dr. Diana Marčiulytė ir dr. Mindaugas Gedvilas. Padėką šviesaus atminimo dr. Jurgai Miliauskienei buvo perduota jos artimiesiems.

Pranešimą apie Jaunosios akademijos formavimąsi, veiklą bei perspektyvas Lietuvos ir tarptautiniame kontekste

*Kauno miesto mokslininko premijos laureatas
dr. Petras Rimantas Venskutonis.*

perskaitė LMAJA pirmininkas V. Palinauskas. Jis priminė susirinkusiesiems, kad jaunųjų akademijų judėjimas prasidėjo prieš 22 metus, kai buvo įkurta Vokietijos jaunoji akademija. Šiose organizacijose dalyvauja 27–40 metų amžiaus tyrėjai, kurių pasiekimai įvairiose mokslo srityse yra svarūs ir reikšmingi. Šiuo metu pasaulyje veikia per 50 nacionalinių jaunųjų mokslininkų akademijų ir 12 panašių struktūrų. 2010 m. įkurta Europos jaunoji akademija, 2018 m. šiais pavyzdžiais pasekė ir LMA, įkūrusi LMAJA. Jaunieji akademikai atstovauja savo kartos mokslininkų interesams, vykdo ekspertinę veiklą, rūpinasi mokslo žinių sklaida visuomenei, skaito paskaitas moksleiviams, bendradarbiauja su užsienio kolegomis. Taip pat dalyvauja tarptautinėse organizacijose, patys organizuoja įvairius renginius.

Iškilmingo susirinkimo pabaigoje populiarių kino filmų muziką atliko kamerinis orkestras „Cantus“ (meno vadovas – prof. Ričardas Sviackevičius) ir solistai Agnė Stančikaitė (sopranas), Raimonds Ungurs (akordeonas). Renginio vedėja ir režisierė – Irena Žilinskienė.

Baigdamas susirinkimą, LMA prezidentas J. Banys pasidžiaugė, kad LMA bendruomenė surinko 11 tūkst. eurų, už kuriuos nupirko du elektros generatorius Ukrainai ir palinkėjo visiems gražių ir prasmingų švenčių. •

*Parengė dr. Rolandas Maskoliūnas,
LMA vyriaus. specialistas
ryšiams su visuomene*

RENGINIAI – KONFERENCIJOS – AKADEMINIAI SKAITYMAI

Lietuvos tvaraus vystymosi iššūkiai

Spalio 20 d. Lietuvos socialinių mokslų centras (LSMC) kartu su LMA Humanitarinių ir socialinių mokslų skyriumi (aktyviai prisidedant akad. Arvydui Virgilijui Matulioniui) sukvietė akademinio pasaulio atstovus, politikus ir praktikus į konferenciją „Lietuvos tvaraus vystymosi iššūkiai 2023–2027 metų laikotarpiui“. Ji surengta siekiant sudaryti platesnes galimybes politikos formuotojams ir mokslininkams aptarti Lietuvos socialinės raidos perspektyvas ir socialinių mokslų artimiausios ateities tyrimų kryptis, siekiant viešosios politikos sprendimų, grįstų moksliniais tyrimais.

LMA prezidentas Jūras Banys, tar-damas sveikinimo žodį, pabrėžė šios konferencijos aktualumą ir savalaikiškumą. Tvaraus vystymosi tikslų įgyvendinimo strateginių gairių svarbą Lietuvoje išskyrė ir LR Prezidento patarėja Vilma Bačkiūtė bei LR Ministrės Pirmininkės patarėjas Darius Žeruolis.

LR Seimo Ateities komiteto pirmininkas Raimundas Lopata konferencijos dalyviams pristatė Lietuvos ateities viziją. Pripažindamas ateities prognozavimo užduoties sudėtingumą ir daugiaprasmiškumą, prelegentas ragino atsakyti linijinio planinio mąstymo

ir imtis naujų numatomo valdymo metodų. Vienas tokių – ateities įžvalgų naudojimas, apimantis skirtingų raidos scenarijų kūrimą ir vertinimą, netikėtų veiksnių, rizikų identifikavimą, kūrybiškų sprendimų paiešką. Tam įsteigtas Seimo Ateities komitetas. Ne tik technologinių, bet ir socialinių, humanitarinių mokslų integravimas į Lietuvos ateities įžvalgų kūrimą – vienas aktualiausių viešojo valdymo tobulinimo poreikių. Ateities komiteto viena pagrindinių veiklos krypčių – ateities ekosistemos kūrimas, apimantis strateginio intelekto stiprinimą esamose viešojo valdymo institucijose, naujų grandžių kūrimą (įžvalgų centrai, programos, teisinis reguliavimas), mokslo ir viešojo valdymo jungčių stiprinimą.

Kalbėdamas politikų vardu, dr. R. Lopata pripažino nacionalinės refleksijos, globalių ateities vizijų stebėsenos trūkumą Lietuvoje. Jis nurodė, kad tai – viena iš politiškai aktualių socialinių mokslų nišų. Kitas specifinis ateities vizijos kūrimo iššūkis – ateities problemų ir jų galimų sprendimų integralumas, siejantis socialinius, technologinius, politinius, ekonominius ir kultūrinius veiksmus kaip horizontalius. Pranešime buvo išskirti keletas ateitį

grindžiančių teminių branduolių – švietimas, ruošiantis neapibrėžtumo iššūkiams; technologijų politika, vertinanti ne tik intelektą, bet ir sąmonę; kompleksinė žaliaji pertvarka; šalies socialinė, demografinė ir kultūrinė raida; brandus, t. y. lankstus, tikslais, pasitikėjimu ir delegavimu pagrįstas viešasis valdymas; geostrateginė dinamika.

Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos (ŠMSM) Studijų, mokslo ir technologijų departamento direktorė Laima Taparauskienė pranešime „Lietuvos mokslo politikos ir finansavimo nuostatos bei perspektyvos“ pristatė šiuo metu taikomas priemones ir finansinius įrankius tvaraus vystymosi ir mokslo plėtros sinergijoje. Pagrindinės problemos: aukšto tarptautinio lygio tyrėjų trūkumas Lietuvos mokslo sistemoje; aukšto tarptautinio lygio mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros (MTEP) rezultatų stygius; nepanaudotas dalyvavimo tarptautinėse MTEP programose potencialas; neišplėtoti mokslo ir studijų institucijų (MSI) „trečiosios misijos“ (verslumo, žinių ir technologijų perdavimo) pajėgumai; žemas verslo sektoriaus MTEP ir absorbcinis MTEP potencialas; neišnaudojamas Lietuvos mokslo potencialas sprendžiant

Iš dešinės: Lietuvos socialinių mokslų centro direktoriaus pavaduotoja, Ekonomikos ir kaimo vystymo instituto vadovė dr. Rasa Melnikienė, LR Seimo Švietimo ir mokslo komiteto narė prof. habil. dr. Vilija Targamadzė, LMA viceprezidentas Zenonas Dabkevičius.

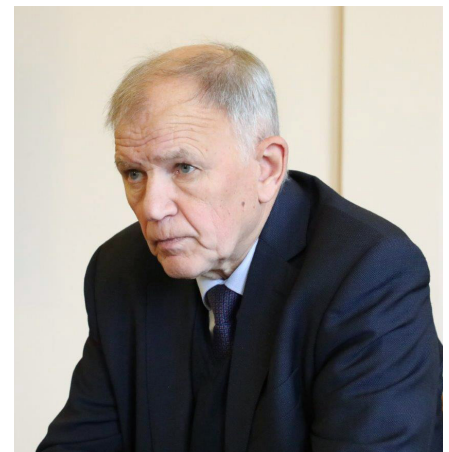
valstybei bei visuomenei kylančius iššūkius ir gerinant studijų kokybę.

Pristatydama Mokslo plėtros programos pažangos priemones, L. Taparauskienė pabrėžė joms reikalingus nacionalinius ir tarptautinius finansinius mechanizmus. Kartu buvo pristatyti minėtos programos priemonių (t. y. mokslo ir studijų aplinkos gerinimas, inovacijų ekosistemų mokslo centruose stiprinimas bei misijomis grįstų mokslo ir inovacijų programų įgyvendinimas) rodikliai. Siekiant stiprinti inovacijų ekosistemas finansavimas nukreipiamas į taikomosios MTEP vykdymo skatinimą, mokslo tarptautiškumo lygio didinimą, žinių perdavimo ir komercinimo sistemos stiprinimą; mokslo vadybos ir žinių komercinimo gebėjimų mokslo ir studijų institucijose stiprinimą. Pranešėja ypatingą dėmesį skyrė misijomis grįstoms mokslo ir inovacijų programoms, kaip sėkmingo bendradarbiavimo tarp ŠMSM bei Ekonomikos ir inovacijų ministerijos (EIM) pavyzdžius. Programos nukreiptos į saugios ir įtraukios e. visuomenės plėtrą, sumanių ir klimatui neutralių gamybos procesų, medžiagų ir technologijų plėtrą bei inovacijų sveikatai plėtrą.

Lietuvos nacionalinio koordinacinio centro (prie EIM) pirmininkas Andrius Bambalas pranešime „EBPO Gairės daugiašalėms įmonėms kaip instrumentas tvaraus vystymosi tikslams pasiekti“ kalbėjo apie pasaulyje tarptautinių organizacijų inicijuotus bei praktikoje vis labiau įsivyravjančius

standartus atsakingo verslo veiklai. Sklandžią atsakingo požiūrio plėtrą gali užtikrinti išsamus patikrinimo mechanizmo taikymas, kuris leidžia per tvaraus vystymosi tikslų prizmę įvertinti atskirų verslų ar ištisių tiekimo grandinių atsakingumo laipsnį socialiniu ir gamtosauginiu požiūriais. Taikant Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) parengtas gaires kaip tvaraus vystymosi pasiekimo instrumentą, siekiama nustatyti ir valdyti galimą ar faktinę įmonių veiklos daromą žalą bei atpažinti visuomenės poreikius, kurie gali būti paversti verslo potencialu, susijusiu su tvaraus vystymosi tikslų įgyvendinimu. Todėl įmonės gali spręsti, kaip mažinti neigiamą savo veiklos poveikį visuomenėje; kokius ekonominius ar valdymo svirtus taikyti verslo operacijoms, paslaugoms ar produktų tiekimo grandinėms; kaip patenkinti žmogaus poreikius, nesusijusius su įmonės veikla. Kalbėdamas apie EBPO gairių reikšmę Lietuvos tvaraus vystymosi iššūkiams bei mūsų šalies ateičiai, A. Bambalas išvardijo ES instrumentus, kurie nustato reguliacinius reikalavimus, siejamus su išsamaus patikrinimo mechanizmu ir formuoja ateities verslo aplinką, pagrįstą tvarios raidos principais.

LSMC Sociologijos instituto Demografinių ir šeimos tyrimų skyriaus vadovė akad. Aušra Maslauskaitė konferencijos metu nagrinėjo šalies tvaraus vystymosi perspektyvas. Jos pranešime „Ar demografijos mokslas dar gali turėti įtakos Lietuvos demografinėi

Kovo 11-osios Akto Signataras Vytenis Povilas Andriukaitis.

ateičiai?“ pabrėžiama demografijos mokslininkų indėlio svarba planuojant ir įgyvendinant šalies socialinę politiką. Gimstamumo, gyvenimo trukmės, migracijos ir kitų demografinių rodiklių stebėseną ir gilesnę analizę nekelia optimizmo dėl dabartinės ir ateities gyventojų amžiaus struktūros. Kelis dešimtmečius mažėjęs absoliutus gimusiųjų skaičius ir 15–49 m. amžiaus moterų skaičius neleidžia tikėtis greito šalies populiacijos augimo. Suminio gimstamumo rodiklio, t. y. vidutinio vaikų skaičiaus, tenkančio reprodukcijai, mažėjimas Lietuvoje neužtikrina kartų kaitos. Kita vertus, demografijos mokslo atstovų atliekami gyventojų reprodukcinio elgesio tyrimai leidžia rinktis tinkamas priemones, kurios stabdytų demografinių rodiklių kritimą. Šeimos ir darbo »»

Lietuvos socialinių mokslų centro direktorius prof. Boguslavas Gruževskis.

LR Seimo Ateities komiteto pirmininkas dr. Raimundas Lopata ir Lietuvos socialinių mokslų centro Sociologijos instituto Demografinių ir šeimos tyrimų skyriaus vadovė akad. Aušra Maslauskaitė.

derinimo priemonės prisideda prie teigiamų gimstamumo tendencijų. O ilgos vaiko priežiūros atostogos neskatina moterų sugrįžti į darbo rinką. Ir nors piniginės išmokos padeda spręsti skurdo problemas, tačiau neprisideda prie vaikų gimstamumo augimo.

LSMC direktorius prof. Boguslavas Gruževskis savo pranešimą „Antropogenezės krizė Lietuvos tvaraus vystymosi kontekste“ pradėjo žymaus sociologo Zygmunto Baumano citata: „Visuotinės gerovės pažadas (XXI a.) ne tik buvo sulaužytas, bet ir atšauktas“, taip pabrėždamas vieną esminių šiuolaikinės visuomenės prieštaravimų – kai efektyvi ekonominė raida vis dažniau neužtikrina harmoningos socialinės raidos. Pagrindinėmis augančio ekonominės ir socialinės raidos konflikto priežastimis laikytini technologiniai

pokyčiai ir organizuoto kapitalizmo pabaiga, kur pastarasis veiksnyss charakterizuojamas ekonominių santykių dezorganizavimu, visuomenės fragmentizavimu, institucine bei kultūrine dezorganizacija, egocentrizmo dominavimu versle bei privačiame gyvenime. Pasaulio visuomenės susidūrė su nelygybės, klimato, demokratijos bei antropogenezės krizėmis, kurias lemia bendruomeniškumo krizė. Prelegentas atkreipė dėmesį į susvetimėjimo reiškinį, kada patiriama mažiau tiesioginių santykių ir kolektyvinių veiksmų, susiduriama su internetinės erdvės nepakankamumu, socialine atskirtimi, žmogiškumo vertės mažėjimu. Čia pat priskiriamas nesuvaldomas egocentrizmas, lemiantis augančią nelygybę, išnaudojimą, vertybių ar moralinių normų infliaciją, taip pat depresija ir su

ja susijusios priklausomybės, vienišumas, ekonominis neaktyvumas ir atskirtis, socialinis abejingumas. Profesorius pabrėžė aprašytos situacijos unikalumą žmonijos istorijoje: šiuolaikinis žmogus tampa vis mažiau reikalingas ekonominėje sistemoje. Tradiciškai didėjantis ekonominis efektyvumas (BVP augimas) didino gyventojų gerovę, užimtumo stabilumą bei socialinį saugumą, tačiau ateityje reikės kovoti už darbą ir prieš efektyvumo augimą. Augant nelygybei bei kapitalo koncentracijai, socialinių destrukcijų tikimybė didėja.

Kalbėdamas apie pagrindines Lietuvos tvaraus vystymosi rizikas, profesorius B. Gruževskis nurodė nepakankamą visuomenės susitelkimą, didelę gyvenimo lygio diferenciaciją ir nelygybę, žemą socialinį solidarumą ir pilietinę galią. Prie rizikos veiksnių jis priskyrė socialiai neatsakingą technologinių pokyčių (IT) panaudojimą, demografinius procesus, įskaitant spartų gyventojų senėjimą, darbo išteklių trūkumą ir neefektyvų jų panaudojimą, taip pat išorines grėsmes. Nagrinėjant Lietuvos ateities perspektyvas buvo svarstomos poliarinės raidos krypties tikimybės: įtampa tarp autokratiškos ir demokratiškos valstybių; švietimo raida – jo stagnacija ar negrįžtamo proveržio pokyčiai; inercija ir reagavimas į pokyčius ar sąmoninga kryptinga raida; išorinės grėsmės ar žemas vidinis vystymosi tvarumas. Aptartame kontekste socialiniai mokslai vaidina ypatingą vaidmenį sąmoningai ir kryptingai valdant valstybę. Toks dalyvavimas turėtų būti sustiprintas jau dabar, siekiant labiau įtraukti socialinius mokslus į nacionalinių tikslų įgyvendinimą, mokslu grindžiant profesinio mokymo reformas, vykdamas valstybės valdymo stebėseną bei tiriant IT įtaką ūkio pokyčiams, darbo rinkai bei visuomenės raidai.

Planuojama, kad tokio pobūdžio konferencija galėtų tapti kasmetine, siekiant derinti Lietuvos visuomenės poreikius ir socialinių mokslų srities tyrimus ir taip užtikrinti, kad moksliniai tyrimai būtų pasitelkiami siekiant atrasti efektyvius sprendimus. •

Parengė dr. Julija Moskvina, LSMC Sociologijos instituto vyresnioji mokslo darbuotoja, ir dr. Virgilijus Skulskis, vyresnysis mokslo darbuotojas, LSMC direktoriaus pavaduotojas mokslui

„Ko tu norėtum, plyta?“

Kiekviena medžiaga turi savo prigimtį. <...> Labai svarbu gerbti medžiagą, kurią naudojame statyboje. <...> Jei manote panaudoti plytą, <...> galite paklausti: „Ko tu norėtum, plyta?“ Plyta atsakys: „Man patinka arka.“ Jei pasakysite plytai: „Arka per brangu, bet galiu uždėti betono sraimą. Ką manai, plyta?“ Plyta, ko gero, atsakys: „Man vis dėlto labiau patinka arka.“

Kn. „PAS. Paleko architektų studija 2“. Luisas Izadoras Kanas (Louis Isadore Kahn). Iš esė „Medžiagos“ (Materials).

Ši citata tarsi buvo raštu neįvardytas lapkričio 28 d. Mokslų akademijoje vykusios knygos „PAS. Paleko architektų studija 2“ sutiktuvių vakaro pavadinimas, kur akad. Viktorija Daujotytė ir knygos autorius architektas akad. Rolandas Palekas pristatė rugsėjo pradžioje leidyklos „Lapas“ išleistą išskirtinio dizaino knygą lietuvių ir anglų kalbomis. Joje užfiksuota

keturiolika Paleko architektų studijos (PAS) metų, įgyvendintų projektų ir neišsipildžiusių idėjų, R. Paleko esė apie šiuolaikinį miestą ir architektą bei buvusių bendradarbių pokalbiai su studijos partneriais, leidžiantys pažvelgti į architektų darbo užkulius. Lietuvos nacionalinės kultūros ir meno premijos laureatas prof. R. Palekas ir jo komanda aktyviai

projektuoja išskirtinius objektus ir keičia Lietuvos miestų veidą. Paleko architektų studija, įkurta 2000 metais, šiandien vadinama vienu kūrybiškai stipriausių architektų kolektyvų Lietuvoje. Studijos partneriai: architektai Bartas Puzonas, Dalia Zakaitė-Uogintė, Alma Palekienė. Įvairios sudėties komanda iškovojo ne vieną pergalę Lietuvos ir tarptautiniuose architektūros konkursuose.

Akad. V. Daujotytė, pradėdama LMA Humanitarinių ir socialinių mokslų skyriaus (HSMS) organizuotą renginį, pabrėžė, kad sutinkama aristokratiška knyga. Tai mąstymo, galvojimo, minčių išraiška, žvilgsnis iš architektūros taško į bendrąją kultūros erdvę. Kodėl architektai, kurių pagrindinė kalba yra linija, figūra, skaičiai, siekia pereiti į universaliąją žodžio kalbą? Akad. R. Palekas sakė, kad tai tarsi užrašai, duoklė nepastatytiems projektams: „Turiu užrašų, pasižymiu savo įžvalgas ar perskaitytas. Kažkas yra pasakęs: „Visatoje nėra nei centro, nei pakraščių.“ Ši knyga – tai projektų, architektūros bandymų paaiškinti dainys. Bendradarbiai, jų pokalbiai. Tai yra dermė, kaip grafinių ir bendrinės kalbos žodžių dermė. Kažkas susikaupė per pasiūnekėjimus, užsirašymus.“

V. Daujotytė, pažymėdama architekto R. Paleko darbų gausą, dėstymą studentams, sakė, kad tai yra mainų, kūrybos, darbų centras. „Bet aš turiu gyventi, lyg tuo centru nebūčiau. Ar teisingai galvoju? Toks žmogiškasis principas.“ Atsakydamas R. Palekas kalbėjo: „Perdėta piramidė, hierarchija, kurią bando įaitrinti, neaktuali. Tai apie horizontalumą, ne apie vertikalumą. Tai yra vertybė. Pagarba girdint, matant, nedominuojant.“

V. Daujotytė, kalbėdama apie architektūros visuotinumą, pažymėjo, kad visi suvokiame, jog esame iš trobos, namų, apsupti pirminės namų tvarkos. Architektūra išsiplėtusi į periferinius plotus – paukščių inkilai: namukas kaip žmogaus. Minėjo ir mažytes žemaičių sakralines koplytėles, į kurias žiūrėdama džiaugėsi, kad Sopulingoji Motina saugi su savo kūdikėliu. Prieš renginį abu akademikai pasivaikščiojo Vilniaus gatvėmis, prisiminė Mstislavo

Akademikai Viktorija Daujotytė ir Rolandas Palekas.

Dobužinskio mažosios architektūros savitumą (Tilto gatvė), neryškaus grožio svarbą. „Architektūros savitumas – namai neįžūlūs, paprasti. Kokie erdvių santykiai tarp jų? Gatvės savitumas. Gatvė neturėtų būti nežmoniškai plati, kad neatpažinčiau kitoje pusėje einančio žmogaus“, – sakė V. Daujotytė ir klausė, kaip R. Palekas sprendžia gatvės, namo architektūrą, ar tai tik minties architektūra.

„Yra medžiaga ir yra užduotis. Tai ne laisvojo menininko veikla. Mūsų užduotys dažniausiai atkeliauja iš kitur. Svarbus taikomumas. Supranti, kad užduotyje gali būti klaidų: neįvardyti svarbūs dalykai, neformuluoti klausimai (užsakovas mato pelną). Architekto misija – išvelgti ir kitus bendrapietišio, žmogaus, kaimyno poreikius. Juk nekuri tuščioje vietoje. Turi su ja santykį. Kaip kalbiesi su vieta, susiję su tavo požiūriu. Architektas kaip režisierius režisuoja būsimus žmogaus gyvenimus, kai tavo darbas bus realizuotas. Teatro spektakliai tęsiasi kelis sezonus ir baigiasi, architektas – 50 ir daugiau metų. Atsakomybė, bet ir laisvas kurdamas“, – dėstė R. Palekas. Tęsdama mintį, akad. Daujotytė pažymėjo, kad architektas „režisuoja“, daro įtaką ten gyvenančių žmonių santykiams (medis, paukštis, vaikas kieme), atsiranda humanistinės galimybės. Ir prisiminė

Vaižgantą, kai rašytojo jubiliejiniais metams skirtame renginyje keli akademikai aptarė jo kūrinį „Dėdės ir dėdienės“. Akad. Palekas savo išvalgas iliustravo. „Pirmiausia nupiešia tašką... (erdvės projektavimas). Bendrosios universalios kalbos – pradėti nuo taško ir į jį sugrįžti“, – kalbėjo akademikė. „Paskutiniu septintuoju piešiniu bandžiau patyrinėti Vaižganto žmogaus gyvenimą – taką laike. Pamaniau, kaimo žmogus niekuomet nenutoldavo nuo savo motinos iščių, t. y. nuo savo žemės, – vis tiek ar esančios virš, ar po juo. Pabandžiau išvesti liniją iš vieno taško ir, neatitraukdamas plunksnaočio nuo popieriaus, vėl sugrįžau į tą patį tašką. Išėjo toks nelyg gumulas, nelyg rutulys (tobula geometrinė forma), nelyg lizdas ar baikštus ežys. Toks tad išėjo gyvenimas. Sumažinus paveikslą – liks vos įžiūrimas taškelis. Padidinę jį, ar patys sumažėję tiek, kad galėtume patekti vidun, rasime sudėtingą, tačiau harmoningą pasaulį.“ (Kn. „Akademikai skaito Vaižgantą“, p. 25, Vilnius, Lietuvos mokslų akademija, 2020.)

Akademikai kalbėjo apie lizdą kaip archetipą, pirminį būstą. Olą kaip žmogaus pirminį būstą. Pamatinį žmogaus poreikį – saugumo poreikį. Ola žmogui teikia prieglobstį, šilumą. Žmogus savo rankomis ėmė kurti prieglobstį,

šilumą. Architektūra prasideda nuo funkcijos, žmoniškų poreikių užtikrinimo (melstis, nusiprausti ir t. t.). Sukuriama erdvė, kurioje pirmiausiai apgyvendinama (kaip pirštinė), bet kartu ir puošta aplinką. Grožio atsiradimo architektūra. Aptarė akad. Paleko projektus – Vilniaus universiteto biblioteką, neįgyvendintą Tautos namų projektą. Papasakojo apie atstatytus močiutės namus Kvėdarnos mieste. Kalbėjo apie didįjį džiaugsmą, neišmatuojamą nuostabą, įkvepiančią mąstyti, pasitikti kūrybinį džiaugsmą.

Pirma žvilgsnio akimirka ir yra galimybė atsiskleisti grožiui. <...> Tiesiog pajuntate grožį, absoliučią harmoniją, be jokių „neblogai“, „labai“ ar „ypač gražu“, tarsi būtumėte sutikę tyrą gamtą, nes nieko neįmanoma sukurti be gamtos. <...> Pirmas jausmas susidūrus su tokiu grožiu <...> nusakomas žodžiu: „O!“ Koks talpus tas žodis! (Kn. „PAS. Paleko architektų studija 2“. Luisas Izadoras Kanas (Louis Isadore Kahn). Iš esė „Prisilietimas, žvilgsnis“ (Touch, Sight).

HSMS pirmininkas akad. Vytautas Nekrošius, dėkodamas už įdomų vakarą ir džiaugdamasis naująja R. Paleko knyga, linkėjo architektui, pasibaigus karui Ukrainoje, dalyvauti ją atstatant ir atkuriant išstisus miestus. •

Parengė Aurika Bagdonavičienė, LMA HSMS vyriaus. koordinatorė

Lietuvos kaimo vietovių konkurencingumo stiprinimas

Lapkričio 30 d. Vytauto Didžiojo universiteto Žemės ūkio akademijoje (VDU ŽŪA) vyko 10-oji mokslinė-praktinė konferencija „Lietuvos kaimo vietovių konkurencingumo stiprinimas: geroji patirtis“. Konferenciją organizavo VDU ŽŪA Bioekonomikos plėtros fakultetas kartu su partneriais – LMA Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriaus (ŽŪMMS) Agrarinės ekonomikos ir sociologijos sekcija, Lietuvos kaimo bendruomenių sąjunga, VšĮ Kaimo verslo ir rinkų plėtros agentūra.

Jau dvidešimtmetį gyvuojančio kas dvejus metus organizuojamo

renginio metu buvo dalijamasi išvalgomis, idėjomis bei paskelbti konkurso „LEADER bendradarbiavimo gerieji KPP pavyzdžiai“ nugalėtojai, siekiant paviesti geriausius projektus, įgyvendintus investuojant Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos lėšas. Konferencijos tikslas – stiprinti partnerystę tarp kaimo plėtros proceso dalyvių, skleisti gerą patirtį apie šalies ūkininkų, verslo, mokslo, vietos bendruomenių veiklas, taip siekiant didinti kaimo vietovių reikšmę ekonomikoje ir socialiniame gyvenime.

VDU ŽŪA kanclerė prof. dr. Astrida Miceikienė atkreipė dėmesį, kad

organizatoriai kaskart geba atrasti vis naujų idėjų bei pasiūlyti naujų renginio formatų. Konferencijoje VDU ŽŪA Bioekonomikos plėtros fakulteto ekspertai ir studentai pristatė 20 stendinių pranešimų, kurių tematika – nuo vietos valdžios finansinio savarankiškumo klausimo globalizacijos ir tvarumo kontekste iki verslumą skatinančių istorinių pasakojimų. Pasak prof. dr. A. Miceikienės, tai rodo, kad kaimo plėtra yra kūrybinis procesas, kurio sėkmę lemia socialinių partnerių bendradarbiavimas. Jis yra viena svarbiausių VDU ŽŪA veiklos sudedamųjų dalių. „Renginy svariai

prisideda prie socialinių ryšių stiprinimo tarp akademinės bendruomenės narių, studentų, dėstytojų bei socialinių partnerių. Ten, kur nebus naujų žinių, naujų idėjų, nebus ir gyvybingų vietovių“, – kalbėjo VDU ŽŪA kanclerė.

VDU ŽŪA Verslo ir socialinės partnerystės centro Socialinės partnerystės skyriaus vadovės lekt. dr. Aistės Čapienės teigimu, siekiant darnaus regionų vystymosi, dalytis pavyzdžiais yra labai svarbu, nes be aktyvios sklaidos dalis sėkmingų projektų gali ir likti lokalaus lygmens. „Prieš 20 metų, kol dar neturėjome socialinių tinklų, konferencijos buvo vienintelis būdas skleisti informaciją ir ja keistis. Tačiau ir šiuo metu gyvam žmonių bendravimui alternatyvos dar niekas nėra pasiūlęs“, – VDU ŽŪA vykusio renginio aktualumą argumentavo A. Čapienė.

Konferencijos viena iniciatorių ir organizatorių, VDU ŽŪA Bioekonomikos plėtros fakulteto Verslo ir kaimo plėtros vadybos katedros profesorė, II pakopos studijų programos Kaimo plėtros administravimas komiteto pirmininkė dr. Vilma Atkočiūnienė atkreipė dėmesį, kad organizuojant šį renginį itin svarbų darbą atliko

šios programos magistrantai, studijas derinantys su darbu bei gyvenantys įvairiuose šalies regionuose. Jie savo rašto darbuose dažnai pirmieji atskleidžia kaimiškiose vietovėse įgyvendinamų projektų geruosius pavyzdžius.

VDU Žemės ūkio akademijoje studijuojanti Adakavo (Tauragės r.) socialinių paslaugų namų direktorė Kristina Anulienė pasakojo šiuo metu su savo komanda besirūpinanti 177 psichikos ir fizinę negalią turinčiais asmenimis. „Nors dalis mūsų žmonių, gaudami profesionalią pagalbą, galėtų nedidelėmis grupėmis gyventi savarankiškai, neigaliųjų integracijos procesas į bendruomenės visoje šalyje, deja, nevyksta taip sklandžiai, kaip norėtusi. Todėl džiaugiuosi studijuodama sužinojusi daug naujų ir naudingų dalykų, kuriuos stengiamės įdiegti praktikoje. Įsiliesimas į vietos bendruomenės kultūrinės veiklas, daržininkystės įgūdžių formavimas globotiniams, vietos moksleivių savanorystės skatinimas, įstaigos teikiamų paslaugų spektro išplėtimas, sukuriant daugiau darbo vietų kaimo gyventojams, trumposios maisto tiekimo grandinės įdiegimas įstaigų valgyklose – tik dalis įgyvendinamų idėjų, apie kurias

sužinojau studijuodama universitete“, – planais dalijosi K. Anulienė, pastebėdama, kad magistrantūros studijų programą ji, kaip įstaigos vadovė, rinkosi norėdama įgyti žmogiškųjų išteklių vadybos žinių, tačiau paaiškėjo, kad tai kartu yra ir didžiulis naujų idėjų bei socialinių partnerystės bankas.

Kokie instrumentai yra svarbūs Lietuvos kaimo vietovių konkurencingumui stiprinti, renginio metu atskleidė prof. dr. V. Atkočiūnienė, kalbėjusi apie tai, kaip sumanaus kaimo idėją paversti konkurenciniu pranašumu. VDU ŽŪA prof. dr. Vlada Vitunskienė pasidalijo išvalgomis, kokie nedidelio masto biosprendimai išlaisvina žiedinės bioekonomikos potencialą kaimo vietovėse. VDU ŽŪA doc. dr. Gintarė Vaznonienė priminė, ką apie poreikį vietos maistui turėtų žinoti vietiniai ūkininkai, gamintojai ir bendruomenė. VšĮ Kaimo verslo ir rinkų plėtros agentūros atstovai Paulius Uleckas ir Gabrielė Mikelionienė pristatė elektroninės prekybos priemones mažųjų kaimo gamintojų produkcijai. •

LMA ŽŪMMS Agrarinės ekonomikos ir kaimo sociologijos sekcijos informacija

Ketvirtoji mokslo populiarinimo knyga alergologijos tema

Akademikė Rūta Dubakienė yra viena aktyviausių LMA narių mokslo populiarinimo srityje, supažindinanti su alergologija. Beveik prieš 20 metų išleista pirmoji knyga „Alergijos pradžiūmokslis“ (2005), pelniusi ŠMM skatinamąją premiją. Autorė nesustojo ir spartino tempus. Taip dienos šviesą išvydo mokslo populiarinimo knygos „Alergija: simptomai, priežastys, gydymas“ („Tyto alba“, 2019) ir „Alergijos labirintais“ (LMA leidykla, 2021).

2022 m. gruodžio 6 d. LMA sutikome naujausią jos kūrinių „Įdomioji alergologija“. Kaip sako pati autorė, ji rėmėsi moksliniais faktais paremtais straipsniais. Juose buvo aprašomi reti ir negirdėti alergijos atvejai, kurie, jos manymu, visiems įdomūs. Knygoje

trumpi tekstai pateikiami klausimų–atsakymų forma. Pavyzdžiui, kuo medūzos nusipelnė alergologijai, kas buvo pirmasis Lietuvos alergologas, kas pirmasis ir kodėl ištarė žodį „alergija“ ir kt. Knygoje aptartos visos aktualesios nūdienos temos apie alergiją: alergija COVID-19 ir botulinui, akrioliniai nagai, alergija karo metu, keto dieta, kompiuterio sukeltos alerginės ligos ir t. t. Šioje knygoje pateikiami įdomūs istoriniai faktai, pasakojimai apie tai, kaip alergija pasireiškia ir kokie yra kovos su ja būdai, taip pat netikėti faktai apie įvairius alergenų. Knygos patrauklumą didina autorės pieštos iliustracijos, padedančios skaitytojui suvokti, kaip viskas vyksta.

Artimiausi R. Dubakienės planai – knyga apie ligitus „Alergijos

detektyvas“, komiksas arba pasaka vaikams apie alergiją. Ji sako matanti prasmę toliau puoselėti mokslo populiarinimo sritį kaip vieną svarbiųjų LMA veiklų. •

*Akad. Limas Kupčinskas,
LMA Biologijos, medicinos ir
geomokslų skyriaus pirmininkas*

Europos jungtinė dirvožemio programa

Iš kairės: LAMMC direktoriaus pavaduotoja mokslui dr. Vita Tilvikienė, akad. Žydrė Kadžiulienė, LMA prezidentas Jūras Banys, LAMMC direktorius dr. Gintaras Brazauskas.

Gruodžio 9 d. LMA vyko konferencija „Europos jungtinė dirvožemio programa (EJP SOIL) – paspartis dirvožemio tyrimams“, kurią organizavo Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centras (LAMMC), LMA Žemės ūkio ir miškų mokslų (ŽŪMM) skyrius bei Lietuvos dirvožemininkų draugija prie LMA ŽŪMM skyriaus. Tai jau tampa tradiciniu renginiu, skirtu paminėti Pasaulinę dirvožemio dieną, kurią įteisino Jungtinių Tautų Organizacija.

Kreipdamasis į renginio dalyvius, LMA prezidentas Jūras Banys pabrėžė, kad daugelio šalių saugumo pagrindas susideda iš trijų dalių: kelių infrastruktūros, energetikos ir maisto. Daugelio maisto produktų šaltinis – kokybiškas dirvožemis, todėl konferencijos tema itin aktuali kintant klimatui ir trūkstant maisto, o diskusijos reikalingos tolesniems sprendimams priimti.

LAMMC direktorius dr. Gintaras Brazauskas pristatė EJP SOIL programos pagrindinį tikslą – pateikti tvarius žemės ūkyje naudojamų dirvožemių valdymo sprendimus. Tarptautinės programos koordinatore, LAMMC Žemdirbystės instituto direktorė akad. Žydrė Kadžiulienė (šių eilučių autorė) aptarė atliekamus mokslinius

tyrimus ir rezultatų skelbimą. Daug dėmesio programos įgyvendinimo grupė iš visų šalių skiria įvairiems dirvožemio valdymo klausimams, situacijos analizei. Ji pristatė parengtus apibendrinimus „Žinių apie žemės ūkio dirvožemių valdymą būklė“, „Dirvožemio kokybės rodiklių ir susijusių sprendimų paramos priemonių apžvalga“ ir kt., kuriuos galima rasti EJP SOIL programos [tinklapyje](#).

Lietuvos dirvožemininkų draugijos pirmininkas doc. dr. Jonas Volungevičius pristatė dirvožemio organinės anglies erdvinius tyrimus Lietuvoje, kartografavimo metodų galimybes ir iššūkius.

EJP SOIL programa suteikia galimybių mokslininkams kooperuotis su kitų šalių mokslininkais, vykdančiais įvairius su dirvožemiu susijusius tyrimus. Renginyje LAMMC mokslininkai pristatė vidinių EJP SOIL kvietimų projektų (STEROPES, MaxRoot-C, SensRes, MaxRoot-C, MIXROOT-C, EOM4SOIL, AGROECOSeqC, SoilCompac) tikslus ir rezultatus. Kalbėta apie augalų šaknų tyrimus, organinės kilmės dirvožemio gerinimo medžiagų panaudojimo perspektyvas, agroekologines strategijas, skirtas efektyviam augalų ir dirvožemio biotos

sąveikos funkcionavimui, siekiant padidinti dirvožemio organinės anglies sekvestraciją, dirvožemio suslėgimo priežastis, pasekmes ir sprendimo būdus agroekosistemoje.

Renginyje dalyvavo kitų institucijų mokslininkai, Žemės ūkio ir Aplinkos ministerijų specialistai, Žemės ūkio konsultavimo tarnybos, Nacionalinės mokėjimo agentūros ir kitų su žemės ūkio dirvožemių naudojimu susijusių institucijų specialistai, ūkininkų atstovai. Diskusijoje kalbėjo Žemės ūkio ministerijos Tvarios žemės ūkio gamybos ir maisto pramonės departamento direktorius Saulius Jasius, atkreipdamas dėmesį į mokslinių tyrimų svarbą įvairioms dirvožemio tvarkymo priemonėms, kurios įtraukiamos į Dirvožemio tvarkymo priemonių planą, rengiamą ministerijoje. Virginijus Beinoras, vienas ūkininkų atstovų, pasidžiaugė naujomis žiniomis apie dirvožemio tvarkymą bei išreiškė pageidavimą gauti kuo daugiau kompleksinių apibendrinimų bei rekomendacijų. Diskusijos tarp mokslininkų ir mokslinių žinių įvairių vartotojų skatina atlikti tolesnius tyrimus, ieškoti sprendimų bei pažangių pasiūlymų. •

Akad. Žydrė Kadžiulienė

Skyriaus „Mokslininkų rūmai“ renginiai

Paskutinį 2022 m. ketvirtį skyrius suorganizavo 17 renginių: ciklo „Mokslo žinių dienos“ renginius šalies moksleiviams, plačiai visuomenei bei LMA kolektyvo nariams. Paskaitas moksleiviams skaitė: akad. Algirdas Vaclovas Valiulis („Technologijos – amžina žmonijos palyda ir viltis“), akad. Giedrius Kuprevičius (vieša pamoka „Menas kasdienybėje“). Taip pat Jaunosios akademijos nariai – dr. Tomas Čelkis skaitė paskaitą „Burgundų kilmingojo Žilberto de Lanua riteriškosios kelionės po Rytų Europą (ir Lietuvą) XV amžiuje“, dr. Vytautas Rinkevičius – „Apie baltų kilmę naujausių mokslo pasiekimų kontekste“, o jo ekskursija po VU Filologijos fakultetą sulaukė didelio moksleivių, planuojančių studijuoti filologiją, susidomėjimo. Dr. Mindaugas Gedvilas vedė ekskursiją Vilniaus Radvilų gimnazistams Fizinių ir technologijos mokslų centre ir skaitė paskaitą „Lazerinės mikroapdirbimo technologijos Lietuvoje“. Gimnazijose ir mokyklose lankėsi VU Medicinos fakulteto Sveikatos mokslų instituto prof. Rimantas Stukas, pasakojęs apie sveikos mitybos svarbą, o VU doktorantas Linas Aidokas supažindino gimnazistus su lietuviškai kalbančiu robotu humanoidu Ažuolu. Dr. Mažena Mackoit-Sinkevičienė skaitė paskaitą „Dirbtinis intelektas ir jo taikymai“.

Vienas svarbesnių renginių visuomenei buvo drauge su LMA Humanitarinių ir socialinių mokslų skyriumi spalio 18 d. surengta pirmojo Mokslų akademijos prezidento, rašytojo, visuomenės veikėjo Vinco Mickevičiaus-Krėvės 140-ųjų gimimo metinių atminimo valanda. Šiame renginyje kalbėjo LMA prezidentas Jūras Banys, pranešimus skaitė akademikai Vytautas Nekrošius, Viktorija Daujotytė, Jūratė Sprindytė, Vytautas Martinkus. Pranešėjai pabrėžė V. Krėvės visuomeninę veiklą sudėtingomis, tragiškomis tuometinio gyvenimo sąlygomis, jo kaip pirmojo LTSR Mokslų akademijos vadovo, diplomato svarbą, išskirtinį rašytojo talentą. Jis buvo vadinamosios

Lietuvos mokslų akademijos išvažiuojamoji konferencija Lietuvos etnokosmologijos muziejuje. Įžangos žodį tarė LMA prezidentas Jūras Banys.

Liaudies vyriausybės Ministro Pirmininko pavaduotojas ir užsienio reikalų ministras, VU profesorius, akademijos Statuto kūrėjas. Azerbaidžano ambasados atstovas Živanaširas Madžinovas perskaitė J. E. Nepaprastojo ir įgaliotojo Azerbaidžano Respublikos ambasadoriaus Lietuvoje habil. dr. Tamerlano Elmaro Oglu Garajevo sveikinimo žodį. Jis pabrėžė, kad V. Krėvė didelę gyvenimo dalį praleido ne Lietuvoje. Jis buvo ryškus rašytojas, įsimintini jo mokslo darbai, gerbtinas Mokslų akademijos prezidentas, neeilinė asmenybė, įnešusi į Lietuvos ir Azerbaidžano gyvenimą bei kultūrą didžiulį indėlį. Akad. V. Daujotytė pažymėjo, kad „Krėvės kūrybinio genijaus žymė – epo dvasios kūrimas lyrinėmis ir dramatinėmis formomis, atitinkamai intonuojant, ieškant sintaksės galimybių. Jo išskirtinumas slypi jo mąstyme, kad tauta yra toks gyvybingas darinys, kad jokios aplinkybės nesunaikina to, ką ji yra patyrusi ir pavertusi savo sielos turiniu, jo kalbinėmis, stilistinėmis išraiškomis.“ Akademikė J. Sprindytė kalbėjo apie V. Krėvės palikimo įamžinimą, monografijos apie jo gyvenimą ir veiklą kūrimą. Baigiamasis iškiliios asmenybės V. Mickevičiaus-Krėvės

atminimo popietės akordas buvo akad. V. Martinkaus pranešimas, iliustruotas skaidrėmis iš V. Krėvės palaikų perlaidojimo ceremonijos gimtinėje „Prieš 30 metų: apie V. Krėvės paskutinę kelionę į Subartonis“.

Tradicija yra tapę renginiai, skirti Reformacijos dienai paminėti, organizuojami drauge su Lietuvos reformacijos istorijos ir kultūros draugija. Šiais metais data paminėta istoriko prof. Aivo Ragauskio paskaita LMA mažojoje konferencijoje salėje susirinkusiems klausytojams „Tebūnie šviesa. Kėdainių evangelikų reformatų gimnazija (XVII a. 5 dešimt. – XIX a. 7 dešimt.)“.

Gruodžio 15 d. vyko svarbi konferencija, skirta Baltų vienybės dienai „Baltų vienybės stiprinimas per kultūrinį bendradarbiavimą“, kurią skyrius organizavo su Lietuvos kultūros politikos institutu. Įžangos žodį taręs akad. J. Banys teigė, kad vienybė mums visiems dabar kaip niekad aktuali ir pasidžiaugė, kad tiek Lietuva, tiek Latvija laiku suspėjo įstoti į Europos Sąjungą ir NATO. Skyriaus vadovė Aldona Daučiūnienė perskaitė konferencijos dalyviams skirtą Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarijos

sveikinimą, pasirašytą vyriausiosios patarėjos, Užsienio politikos grupės vadovės Astos Skaisgirytės. „Mums, gyvenantiems atšiaurios kaimynystės pašonėje, bendro regioninio baltų identiteto stiprinimas dabarties situacijoje yra būtinas“, – teigiama sveikinime ir pasidžiaugiama, kad šie vienijimo uždaviniai įgyvendinami ne tik politiniu, bet ir mūsų akademinės visuomenės lygiu. Gausus konferencijos dalyvių būrys svarstė, kaip baltų tautoms būti vieningoms ir bendromis pastangomis turtinti savo šalių kultūrą, saugoti savastį. Konferencijoje kalbėjo prof. habil. dr. Alvydas Butkus, VDU Humanitarinių mokslų fakulteto Letonikos centro vyriausioji koordinatore, literatūrologė dr. Kristina Vaisvalavičienė, Vilniaus latvių draugijos pirmininkė Gunta Ronė (Rone), Lietuvos statistikos departamento vyr. specialistė Dovilė Galdauskaitė, habil. dr. Kazimieras Garšva, Lietuvos Nepriklausomybės Akto signatarė, Signatarų klubo prezidentė Birutė Valionytė ir kiti. Lietuvos kultūros politikos instituto direktorius Antanas Staponkus padėkojo visiems kalbėjusiems ir priminė, kad galima teikti pasiūlymus rengiamai rezolucijai dėl baltų vienybės stiprinimo per kultūrinį bendradarbiavimą.

Skyrius tęsė renginių ciklą „Išryškinant žmonių portretai“. Gruodžio 8 d. LMA vykusiame renginyje buvo pagerbti Lietuvos nacionalinio operos ir baleto teatro solistai-seniorai, daugelį dešimtmečių savo talentu garsinę Lietuvą: Eugenijus Vasilevskis, Vytautas Bakula, Bronius Tamašauskas. Juos kalbino Lietuvos muzikos ir teatro akademijos (LMTA) prof. Vladimiras Prudnikovas ir šių eilučių autorė, koncertavo LMTA studentai.

Gruodžio 13 d. skyrius organizavo LMA kolektyvo išvažiuojamąją konferenciją į Lietuvos etnokosmologijos muziejų Kulionyse Molėtų rajone. Konferencijoje įžangos žodį tarė LMA prezidentas J. Banys, pranešimą „Šiuolaikiniai kosmologiniai tyrimai mokslo ir visuomenės sampratoje“ skaitė LMA Matematikos, fizikos ir chemijos mokslų skyriaus pirmininkas Leonas Valkūnas. Etnokosmologijos muziejaus direktorius Linas Šmigelskas skaitė pranešimą „Lietuviai ir su Lietuva susijusių žmonių indėlis kosmoso tyrinėjimuose.“ Ekskursiją po muziejų vedė

Iš kairės: LMTA prof. Vladimiras Prudnikovas, studentai Elzė Liškauskaitė, Klaudijus Šimkus, Emilija Bukytė, operos solistai-seniorai Eugenijus Vasilevskis, Vytautas Bakula, LMA skyriaus „Mokslininkų rūmai“ vadovė Aldona Daučiūnienė ir solistas-senioras Bronius Tamašauskas.

Koncertas Lietuvos mokslų akademijos nariams. Dainuoja Agnė Stančikaitė.

Valdas Tumėnas. Vėliau dalyviai klausėsi džiaz muzikos, kurią atliko saksofonininkas Viktoras Olechnovičius ir pianistas Tomas Viskonta, skanavo UAB „Virtuvės bitės“ paruoštų vaišių.

Gruodžio 20 d. LMA narių visuotinio susirinkimo dalyviams skyrius organizavo šventinį koncertą, kuriame grojo kamerinis orkestras „Cantus“

(vadovas prof. Ričardas Sviackevičius) ir solistai – Agnė Stančikaitė (sopranas), akordeonininkas Raimondas Ungurs. Programą vedė Irena Žilinskienė. Šiuo žaismingu renginiu skyrius palydėjo 2022-uosius metus. •

Parengė Aldona Daučiūnienė, LMA skyriaus „Mokslininkų rūmai“ vadovė

LIETUVOS MOKSLŲ AKADEMIJOS JAUNOJI AKADEMIJA

Rytų ir Vakarų Europos jaunųjų mokslininkų sanglauda

Gruodžio 19 d. Berlyno-Brandenburgio tikslųjų ir humanitarinių mokslų akademijoje vyko renginys, skirtas jaunųjų mokslininkų tinklui tarp Rytų ir Vakarų Europos šalių (*EastWestNetwork*) steigti. Šiame renginyje Lietuvos mokslų akademijos Jaunajai akademijai (LMAJA) atstovavo išrinktoji pirmininkė dr. Ieva Plikusienė (šių eilučių autorė). Renginio metu aptartos galimybės, kurias suteiktų šis tinklas, dalytasi gerosiomis bendradarbiavimo praktikomis bei aptarti iššūkiai, su kuriais susiduria įvairių Europos šalių jaunieji mokslininkai.

Renginyje dalyvavo Vengrijos, Vokietijos, Latvijos, Lietuvos, Estijos, Lenkijos, Danijos, Olandijos, Rumunijos, Austrijos, Čekijos, Ukrainos ir kitų Europos šalių mokslininkai. Didelis dėmesys skirtas dabartinei padėčiai Ukrainoje aptarti, buvo diskutuojama, kaip steigiamas jaunųjų mokslininkų tinklas galėtų padėti Ukrainoje likusiems tyrėjams vykstant karui ir ateityje, jam pasibaigus. Dalis Ukrainos atstovų buvo atvykę dalyvauti renginyje gyvai,

LMAJA archyvo nuotr.

tačiau kita dalis į konferenciją jungėsi iš bunkerio ir slėptuvių. Savo pranešimuose Ukrainos tyrėjai pabrėžė, kad dauguma jų noriai lieka savo šalyje arba trokšta į ją grįžti esant palankioms galimybėms, taip pat rodo iniciatyvą bendradarbiauti su Europos universitetais ir tyrimų centrais. Nors šiuo metu jie susiduria su problemomis dėl ne visada pilnai funkcionuojančių valstybinių įstaigų, elektros tiekimo sutrikimų, ukrainiečiai nori kurti naujas

mokslines grupes ir vykdyti ilgalaikius bendrus projektus, stažuotes, bendradarbiauti skaitmeninėse platformose su kitomis šalimis. Diskusijose aptartas ir protų pritraukimas į Ukrainą pasibaigus karui. Ukrainos mokslininkai domisi ilgalaikėmis bendradarbiavimo su Lietuva galimybėmis. Renginyje jie išreiškė dėkingumą Lietuvai už jos palaikymą ir paramą. •

*Parengė dr. Ieva Plikusienė,
LMAJA pirmininkė*

LMA Vrublevskių bibliotekoje

Tarptautinės mokytojų dienos proga, spalio 4–5 d., LMA Vrublevskių bibliotekoje vyko nemokami užsiėmimai Vilniaus mokytojams. Mokytojai su gide Lina Anušauskiene apžiūrėjo Vrublevskių bibliotekos rūmus ir susipažino su išskirtiniais dokumentais. Kitą dieną vyko restauratorių šviečiamieji mokymai „Kokiu rašalu rašė Pranciškus Skorina?“. Idėjos autorės ir užsiėmimų vedėjos – Vrublevskių bibliotekos knygų restauratorės Edita Keršulytė ir Birutė Giedraitienė – atskleidė, kaip patiems

pasigaminti istorinio geležies-galo rašalo, supažindino su medžiagomis, naudotomis šiam rašalui gaminti, jo savybėmis, atliekamais tyrimais, rašalo naudojimu istoriniuose rašytiniuose dokumentuose ir dailės kūriniuose.

Minint Juozo Keliuočio, žurnalistikos teoretiko ir praktiko, gimimo 120-ąją sukaktį, spalio 12 d. bibliotekoje įvyko prof. Andriaus Vaišnio paskaita „Modernioji kritika „Naujojoje Romuvoje“: požiūrių, principų ir kartų konfliktas“. Lektorius apžvelgė keliakryptę 1931–1940 m. žurnalo „Naujoji

Romuva“ kritiką, kuri, paskatindama diskusiją kultūros modernybės temomis katalikiškos praktikos kontekstuose, lėmė konfliktus tarp Lietuvos meno, politikos, žurnalistikos intelektualų.

Didelio lankytojų srauto sulaukė paskaitos apie kasdienybės istoriją. Spalio 19 d. įvyko doktorantės Ugnės Jonaitytės vieša paskaita „Nesantuokiniai vaikai ir pamestinukai XVIII a. Vilniuje“. Lektorė paskaitoje analizavo ir lygino duomenis, gautus iš Vilniaus vyskupijai XVIII a. priklausiusių parapijų metrikų knygų. Taip pat apžvelgė

istoriografijoje nenagrinėtus klausimus – nesantuokinių ir santuokinių vaikų bei pamestinukų gimstamumo tendencijas ir sezoniskumą, šių vaikų tėvų ir krikštėvių socialinę padėtį, pamestinukų atvejų – numanomas gimdymo aplinkybės. Kita vieša paskaita apie mažai pažintą XX a. kasdienybę vyko lapkričio 10 d. Istorikė dr. Vitalija Stravinskienė parengė paskaitą „Marginalizuotas Vilnius: bedarbiai, prostitutės, elgetos 1920–1939 metais“. Kaip ir kiekvienas didesnis miestas, Vilnius turėjo viešai nerodomą, slepiamą gyvenimo pusę. Joje kasdienius iššūkius stengėsi įveikti visuomenės paribyje atsidūrę vilniečiai – bedarbiai, prostitutės, elgetos, nakvynės namų gyventojai. Paskaitoje buvo aptartos tokių žmonių gausėjimą lėmusios priežastys, jų gyvenimo sąlygos, atskleista, kokios pagalbos jie galėjo tikėtis, koks migracijos vaidmuo buvo jų gyvenime.

Lapkričio 16 d. dr. Marius Smetona paskaitoje „Lietuvių skalikai istorinėje raidoje“ priminė, kad kiekviena gyvūnų rūšis turi savą istoriją, charakterio ypatybes, kaip ir valstybės bei tautos, kurios tuos gyvūnus auginą. Kuo gyvūnas arčiau žmogaus, tuo jų gyvenimo sąsaja stipresnė. Lektorius aptarė vienintelę lietuvišką šunų veislę – lietuvių skalikus – nuo įdomaus ir išskirtinio veislės susidarymo ir trijų skirtingų rūšių iki beveik visiško išnykimo ir atkūrimo.

J. Basanavičiaus gimimo dienos proga, lapkričio 23 d., įvyko Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto doc. dr. Žavintos Sidabraitės paskaita „Christian Gottlieb Mielcke vs. Kristijonas Gotlybas Milkus: lietuvių istorija?“ iš ciklo „Bibliopolio žvaigždynas“. Lektorė atskleidė, kaip vyko šio dviejų kultūrų aplinkoje susiformavusio „vokiečių lietuvių“ tolydžio stiprėjusi kreiptis lietuvių kultūros link, kokios aplinkybės ir veiksniai paskatino XVIII a. pabaigoje visa jėga išsiskleisti K. G. Milkaus filologiniam talentui – parengti ir išleisti reikšmingiausius amžių sąvartos lietuvių kalbos ir literatūros veikalus. Taip pat buvo atkreiptas dėmesys į kai kuriuos K. G. Milkaus asmens ir darbų recepcijos modernioje Lietuvos kultūroje aspektus. Ši paskaita vyko dviejų bibliotekoje eksponuojamų parodų, kurios papildė istorinio lauko suvokimą konkrečiomis detalėmis, fone. Viena jų – nuo lapkričio 18 d. bibliotekos fojė veikianti paroda „Išsaugotas

Doc. dr. Žavintos Sidabraitės paskaita „Christian Gottlieb Mielcke vs. Kristijonas Gotlybas Milkus: lietuvių istorija?“

Dr. Vitalijos Stravinskienės paskaita „Marginalizuotas Vilnius: bedarbiai, prostitutės, elgetos 1920–1939 metais“

Dr. Mariaus Smetonos paskaita „Lietuvių skalikai istorinėje raidoje“

Valentinos Marmienės nuotraukos.

Rytprūsių ir Klaipėdos krašto lituanistinis paveldas – mokslui ir visuomenei“, skirta istoriko, teisininko akad. Povilo Pakarklio 120-osioms gimimo metinėms paminėti (autorės E. Kundrotienė ir R. Kazlauskienė). Vrublevskių biblioteka saugo daug lituanistinių vertybių, parvežtų P. Pakarklio iš surengtų pokario metais ekspedicijų į Karaliaučiaus bei Klaipėdos kraštus. Šia paroda siekiama atskleisti P. Pakarklio išgelbėto lituanistinio paveldo įvairovę

ir parodyti jo svarbą dabarties tyrėjams. Stenduose eksponuojami faksimiliniai leidiniai, šaltinių publikacijos, mokslinės studijos ir tyrimai. Nuo lapkričio 21 d. parodą papildė trijų stendų ekspozicija, skirta Jokūbui Brodovskiui (parodos autorė R. Rekašūtė). Lankytojai pamatė išlikusius J. Brodovskio rankraštinius veikalus. Jų puslapius sklaidė tokios lituanistikos įžymybės kaip K. G. Milkus, Martynas Liudvikas Rėza, Augustas Šleicheris, Georgas Heinrichas Ferdinandas Neselmanas, Frydrichas Kuršaitis ir kt. Drąsiai galime teigti, kad J. Brodovskio sudarytas rankraštis vokiečių-lietuvių ir lietuvių-vokiečių kalbų žodynas bei anksčiau anoniminiu laikytas ir tik neseniai J. Brodovskiui priskirtas patarlių ir priežodžių rinkinys yra lietuvių rankraštinio paveldo paminklai.

Palydint 2022-uosius Vrublevskių bibliotekoje įvyko leidinio „The Kitab of Ivan Lutskevich: a Monument of Lithuanian Tatar Culture“ (Ivano Luckevičiaus Kitabas: Lietuvos totorių kultūros paminklas) sutiktuvės. Tai naujausias Lietuvių kalbos instituto leidinys, kurio sudarytoja – Raštijos paveldo tyrimų centro vyriausioji mokslo darbuotoja dr. Galina Miškinienė. Renginyje dalyvavo

autorė doc. dr. G. Miškinienė, virtualiai išgirdome knygos recenzentus prof. habil. dr. Česlavą Lapičių (Czesław Łapicz), asoc. prof. dr. Huseiną Durgutą (Hüseyin Durgut), taip pat kalbėjo Torunės universiteto Kitabistinių tyrimų centro vadovė prof. habil. dr. Joana Kulwicka-Kaminska (Joanna Kulwicka-Kamińska). Žodį tarė Lietuvos kalbos instituto prof. habil. dr. Sergejus Temčinas, VU Istorijos fakulteto doc. dr. Grigorijus Potašenko. Renginį vedė Vrublevskių bibliotekos direktorius doc. dr. Sigitas Narbutas. Renginio metu lankytojai turėjo progą apžiūrėti rankraštinės knygos – Kitabo – originalą, saugomą Vrublevskių bibliotekoje, bei pamatyti dervišų šokių. •

Inga Berulienė,
Vrublevskių bibliotekos
Komunikacijos skyriaus vedėja

Leidinio „The Kitab of Ivan Lutskevich: a Monument of Lithuanian Tatar Culture“ pristatymas. Iš kairės: dr. Sigitas Narbutas, dr. Galina Miškinienė, Vytautas Miškinis.

Vikos Petrikaitės nuotr.

ŽYMIUS MOKSLININKUS PRISIMENANT

Paroda akademiko Pranciškaus Baltraus Šivickio 140-osioms gimimo metinėms

Straipsniai žurnaluose „Science“ bei „Nature“ vertinami labai pagarbiai, tačiau apie lietuvių autorių, kuris dar prieš kariu būtų skelbęs savo tyrimus šiuose žurnaluose, mažai kas girdėjo. Toks autorius – biologas, akademikas Pranciškus Baltrus Šivickis, 1926–1929 m. minėtuose žurnaluose paskelbęs tris straipsnius. Šios publikacijos buvo aukščiausio lygio darbų ir gerų ateities vilčių pradžia, o tąsa – labai komplikuota dėl objektyvių ir subjektyvių aplinkybių.

2022-ieji akademikui P. B. Šivickiui – jubiliejiniai. Rugsėjo 25 d. 140-ųjų gimimo metinių jubiliejus buvo paminėtas gimtinėje – Žalakiškiuose (Raseinių r.), prie išlikusio tėvų namo su šuliniu, kur pastatytas atminimo akmuo, puoštas kalto metalo saulute. Atidengiant memorialinę plokštę, pakeitusią blyškų užrašą akmenyje, dalyvavo ne tik vietinės bendruomenės atstovai ir svečiai iš Raseinių, bet ir mokslininkai iš Vilniaus bei trys akademiko vaikai: Marija, Ramona ir Albertas.

Memorialinę įrašą Žalakiškiuose atidengia akad. Pranciškaus Baltraus Šivickio vaikai.

Iš kairės: Marija Dirvanauskienė, Ramona Simokaitienė ir Albertas Šivickis.

Akad. Vinco Būdos nuotr.

*Renginio
Gamtos tyrimų
centre dalyviai.*

Nuo Žalakiškių ranka paduoti iki Žaiginio miestelio, kur Šv. Antano Paduviečio bažnyčioje vyko šv. Mišios, skirtos akademikui prisiminti, o kultūros namuose – vakaronė. Joje pristatytas akademiko P. B. Šivickio gyvenimas ir veikla, koncertavo keturi ansambliai iš Žaiginio, Šiluvos ir Ariogalos.

Rugsėjo 30 d. Vilniuje P. B. Šivickiui skirti renginiai, kuriuos organizavo Lietuvos mokslų akademijos Biologijos, medicinos ir geomokslų skyrius bei Gamtos tyrimų centras, prasidėjo kapo lankymu Antakalnio kapinėse, kur buvo padėtos gėlės. Vėliau Gamtos tyrimų centre buvo atidaryta jubiliatui skirta paroda, kurią parengė Audrė Trumpienė ir Sigita Dagienė. Kalbas sakė akademikai Limas Kupčinskas, Vaidutis Kučinskas, Sigitas Podėnas, Gediminas Valkiūnas, šių eilučių autorius Vincas Būda, dr. Romualda Petkevičiūtė, dr. Tamara Arnastauskienė ir kiti.

Parodoje pristatyta per 120 eksponatų, išdėstytų penkiose stiklo spintose: knygos, rankraščiai, nuotraukos ir jų montažai, straipsnių atspaudai, piešiniai ir kt. Ant malderto – P. B. Šivickio portretas (dail. Aleksandras Vitulskis) ir puslapio autobiografija – 1956 m. rašyto rankraščio faksimilė. Autobiografijoje

Prie akad. Pranciškaus Baltraus Šivickio kapo Antakalnio kapinėse.

paminėta nedaug anuomet jau solidaus amžiaus mokslininko gyvenimo faktų. Aptariama vaikystė ir... darbo veikla 1948–1956 m. laikotarpiu. Apie tai, kaip pradinio išsilavinimo mokslus „graždankos“ mokykloje per dvejus metus įsisavinęs vaikinys tapo profesoriumi, – visiškai nieko! Keisti nutylėjimai – savicenzūros rezultatas?

Kas nutylėta autobiografijoje, tačiau paliudyta eksponatais? Tai – priversitinė emigracija į JAV, vengiant carinės valdžios persekiojimo po dalyvavimo

1905 m. sukilime. Sunkūs, alinantys juodadarbio metai ir studijos. Darbas lietuviško savaitraščio „Draugas“ redakcijoje, kurį iliustruoja 1914 m. nuotrauka. Vėl studijos (net šešiuose JAV universitetuose), eksponuojamos dviejų – Valparaiso (1911) ir Misūrio (1917) – universitetų išduotų mokslo ir meno bakalauro diplomų kopijos. Parodoje nepateikta, tačiau paminėta disertacija, apginta prestižiniame Čikagos universitete. P. B. Šivickio siekis 1922 m. grįžti į Lietuvą, į naujai

įkurtą universitetą Kaune, žlugo dėl kvietimo vėlavimo. Teko darbo dairytis kitur ir jaunas daktaras buvo pakviestas užimti profesoriaus pareigas Filipinuose, Manilos universitete. Čia jis vadovavo Zoologijos katedrai, įsteigė iki šiol gyvuojančią jūrų biologijos stotį ir sugebėjo taip pasidaruoti, kad buvo išrinktas kaip vienas žymiausių visų laikų Manilos universiteto profesorių. Iš Filipinų į Kauną P. B. Šivickis siuntė lėšų ir muziejinių eksponatų universiteto Zoologijos katedrai paremti. Į Lietuvą profesoriauti grįžo 1928 metais.

Eksponuojami ir universiteto mokslo darbuose 1933–1934 m. skelbti audinių regeneracijos tyrimų rezultatai. Šie darbai kartu su šia tema 1923 m. žurnale „Biological Bulletin“ skelbtu straipsniu bei disertacija (1922) buvo tyrimų, kuriuos šią dieną vadiname kamieninių ląstelių tyrimais, pradžia Lietuvoje. Pastaruosius šiandien plėtoja visas pasaulis, todėl tokio solidaus starto liudininkai turėjo būti eksponuojami išskirtinai pagarbiai, tarsi ordinais – ant purpurinio aksomo, nes jie neabejotinai priklauso Lietuvos mokslo aukso fondui. Be regeneracijos tyrimų, P. B. Šivickis daug nuveikė parazitologijos, malakologijos ir pedobiologijos tyrimų srityse. Paskelbė kelias monografijas, apie 200 mokslinių straipsnių, parengė apie 30 mokslų daktarų, mokslą populiarino per radiją ir spaudą.

Kas nepaliudyta eksponatais? P. B. Šivickis du kartus – 1940 ir 1948 metais – atleistas iš darbo universitete ir du kartus buvo išrinktas akademiku (1941 ir 1946). Lietuvą 1948 m. užgriuvus ideologizuotajam lysenkizmui, kai Vilniuje įvyko Mokslų akademijos ir SSRS aukštojo mokslo ministerijos (AMM) sesija, atsisakęs neigti genetikos mokslo laimėjimus, kaip to buvo reikalaujama, P. B. Šivickis tapo ideologinių atakų taikiniu ir auka. Jam SSRS AMM ministro pavaduotojo V. Svetlovo pasakytus grėsmingus žodžius nemalonu net cituoti. P. B. Šivickis buvo koneveikiamas, o kokiame kontekste, matyti iš kito kalbėtojo žodžių, pasakytų minėtoje sesijoje ir paskelbtų laikraštyje „Tiesa“ (1948-09-28): „Lietuvių tautos priešai <...> randa didelę paramą įvairiose antimokslinėse reakcinėse

Akad. P. B. Šivickio 140-osioms gimimo metinėms skirtos parodos Gamtos tyrimų centre fragmentas.

Akad. Vincas Būdos nuotr.

koncepcijose biologijos mokslų srityje. Tos reakcinės koncepcijos yra glaudžiai susijusios su antimokslinėmis Morgano-Mendelio-Weismanno* teorijomis, kurios iki paskutinio laiko dar rasdavo sau giją prieglaudą ir darbuose kai kurių tarybinių biologų, netekusių politinio budrumo ir tebekeliaklupsčiaujančių prieš dekadentinę Vakarų buržuazinę kultūrą <...>. Prof. Šivickis pasirodė esąs pavergtas reakcinių pažiūrų, gautų amerikinio buržuazinio mokslo įtakoje, ir skelbė jas buržuazinės Lietuvos metu, kai socialinės sąlygos tokių reakcinių minčių skleidimui buvo ypač palankios. Tokias veismanistines „teorijėles“ tarybinis mokslas iš pagrindų sugriovė. <...> Turime tarybinėje spaudoje ir gyvu žodžiu negailestingai demaskuoti kenksmingų veismanistų-morganistų pseudomokslą, surišant kovą prieš veismanistus su kova prieš buržuazinių nacionalistų ideologiją, prieš reakcinį klerikalizmą ir specialiai prieš Lietuvos katalikų dvasininkiją.“

Laimei, kalėjimo ar dar baisesnių represijų, taikytų genetikos šalininkams

Rusijoje, išvengti pavyko, tačiau pasekmės buvo skaudžios: P. B. Šivickis tuoj pat neteko darbo universitete, turėjo „atpirkti kaltę“ atlikdamas lauko tyrimus Stalingrado ir kitose Rusijos srityse, o ideologinio nepatikimumo šleifas ir izoliacinė tylos uždanga lydėjo visą sovietmetį, net po mirties.

Akį traukia bene naujausias parodos eksponatas – Vilniaus universiteto P. B. Šivickiui skirtas originalus ženklas „Grįžtanti atmintis“ (2019). Akademiko jubiliejaus minėjimas – ne tik mokslinės veiklos pripažinimas, bet ir sovietmečio skriaudų paliudijimas. P. B. Šivickis buvo ne tik aktyvus mokslininkas, bet ir tautosakos rinkėjas. Jis susirašinėjo su Jonu Basanavičiumi, kurio knygoje „Iš gyvenimo vėlių bei velnių“ (1903) skelbiama P. B. Šivickio užrašyta medžiaga. Visų parodos eksponatų, atspindinčių akademiko gyvenimą ir veiklą sudėtingu laikmečiu, neįmanoma aptarti. Išsamiausiai ir įdomiausiai ją nušviečia puikiai parašyta, sumaketuota ir nuotraukomis gausiai iliustruota akademiko biografės, mokslo istorikės dr. Laimos Petrauskienės knyga „Pranciškus Baltrus Šivickis 1882–1968“.

Akad. Vincas Būda

* Visi trys – genetikos mokslo pradininkai, iš jų Tomas Hantas Morganas (Thomas Hunt Morgan) – 1933 m. Nobelio premijos laureatas.

Pagerbtas kardiologės Aldonos Lukoševičiūtės (1929–2016) atminimas

Lietuvos mokslų akademijos Biologijos, medicinos ir geomokslų skyriaus narė ekspertė (1991–2001) profesorė Aldona Lukoševičiūtė – viena žymiausių Lietuvos kardiologų ir intensyviosios terapijos bei specializuotos kardiologijos pradininkė.

Gruodžio 16 d. Lietuvos sveikatos mokslų universiteto (LSMU) ligoninėje Kauno klinikose susirinkę jos mokiniai ir bendradarbiai surengtoje konferencijoje prisiminė jos veiklą, darbus ir Kauno klinikose prie buvusio profesorės kabineto pakabinę jos atminimui skirtą lentelę.

1958 m. A. Lukoševičiūtė pradėjo vadovauti pirmajam Lietuvoje specializuotam 40 lovų Kardiologijos terapiniam skyriui. 1963 m. kovo 23 d. ji pirmoji Lietuvoje ir SSRS atliko

sėkmingą transtorakalinę širdies defibriliaciją. 1969 m. ėmėsi vadovauti pirmajam Lietuvoje Kauno klinikų Reanimacijos skyriui. 1970 m. už elektroimpulsinio metodo sukūrimą ir įdiegimą į klinikinę praktiką jai kartu su kolegomis suteikta SSRS valstybinė premija. 1975 m. ji pradėjo vadovauti naujai įkurtai Kauno medicinos instituto Anesteziologijos ir reanimatologijos katedrai ir tą darbą vykdė iki 1994 m., ėjo vyriausiosios Sveikatos apsaugos ministerijos konsultantės-reanimatologės pareigas.

Konferenciją moderavo buvusi profesorės mokinė, iš JAV atvykusi prof. Dalia Giedrimienė. Prisiminimais apie profesorę pasidalijo LSMU prorektorius ir Kauno klinikų generalinis direktorius prof. Renaldas Jurkevičius, buvęs generalinis direktorius

LSMU nuotr.

prof. Juozas Pundzius, LSMU prorektorius Kęstutis Petrikonis ir buvęs ilgametis LSMU prorektorius Rimvydas Stropus, dabartiniai Anesteziologijos ir Intensyviosios terapijos klinikų vadovai prof. Andrius Macas ir doc. Tomas Tamošaitis bei anksčiau buvusi vadovė doc. Irena Marchertienė. Ypatingą gailinimo atvejį Kauno klinikose prisiminė gydytojai Jūratė ir Česlovas Norvaišos. •

*Dr. Jadvyga Olechnovičienė,
akad. Limas Kupčinskas*

MOKSLININKŲ PRIPAŽINIMO ŽENKLAI

2022-ųjų Lietuvos metų moteris

Gruodžio 7-osios vakarą Valdovų rūmuose iškilmingai paskelbta 2022-ųjų Lietuvos metų moteris, kurią jau 24 metus renka žurnalas „Stilius“. Šiemet šis garbingas titulas pirmą kartą atiteko mokslininkei – Fizinių ir technologijos mokslų centro ir VU Chemijos ir geomokslų fakulteto vyr. m. d. ir dėstytojai, LMAJA pirmininkei dr. Ievai Plikusienei.

Šiemet mokslininkės vardą išgirdo viso pasaulio mokslo elitas – ji pateko tarp 15 perspektyviausių jaunųjų mokslininkių pasaulyje. 2022 m. birželį Paryžiuje už mokslinę veiklą dr. I. Plikusienė apdovanota prestižiniu „L’Oreal“ ir UNESCO Tarptautiniu kylančių talentų apdovanojimu. Kasmet šie apdovanojimai yra teikiami daugiau nei šimte šalių. Nacionalinių talentų apdovanojimų partneris

„Lrytas“ nuotr.

Lietuvoje yra Lietuvos mokslų akademija, kasmet nominuojanti vieną mokslininkę iš Lietuvos Tarptautinių kylančių talentų apdovanojimui.

„Šis įvertinimas man ypatingas, nes esu mokslininkė. Mes, mokslininkai, praleidžiame daugybę valandų laboratorijose atlikdami eksperimentus ir juos analizuodami, tačiau

pastarieji keleri metai parodė, kaip svarbu visuomenei matyti mokslininkus, susipažinti su jų darbu, klausytis, ką jie sako. Ne mažiau svarbu, kad patys mokslininkai kalbėtųsi su visuomene paprasta, suprantama kalba“, – atsiimdama apdovanojimą kalbėjo dr. I. Plikusienė. •

LMA informacija

2022 metų Meilės Lukšienės premija

LMA kartu su LR švietimo, mokslo ir sporto ministerija nuo 2014 m. kas ketverius metus organizuoja Meilės Lukšienės premijos konkursą. Premijos tikslas – paskatinti habil. dr. M. Lukšienės iškeltų Lietuvos kultūros ir švietimo idėjų įgyvendinimą ir įvertinti ryškiausius edukologijos, kultūrologijos ir lituanistikos mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (kultūrinės, socialinės) plėtros darbus Lietuvoje.

Premijos komisija vieningai pasiūlė skirti 2022 m. Meilės Lukšienės premiją prof. habil. dr. Jūratei Baranovai (po mirties) ir prof. dr. Lilijai Duoblienėi už darbų ciklą „Ugdymo filosofija Lietuvai: skatinant kultūrinį raštingumą ir filosofiją mokykloje (2014–2022)“.

Darbų ciklas svariai prisideda prie humanitarinių mokslų pagrindų stiprinimo Lietuvos mokykloje ir darniai dera su M. Lukšienės puoselėtu humanistiniu ugdymu. Prof. habil. dr. J. Baranovos ir prof. dr. L. Duoblienės darbų ciklas pasižymi originalumu ir naujumu, yra itin kompleksiškas, turi svarų taikomąjį pobūdį. Sukurta multimodalaus ugdymo ir filosofinio mokymo metodų sistema, parengti etikos ir filosofijos vadovėliai bei

Gruodžio 20 d. įvyko LMA narių visuotinis susirinkimas, kuriame įteikta Meilės Lukšienės premija. Iš kairės: Meilės Lukšienės premijos komisijos pirmininkas akad. Vytautas Nekrošius, premijos laureatė dr. Lilija Duoblienė, švietimo, mokslo ir sporto viceministras Gintautas Jakštas ir LMA prezidentas Jūras Banys.

mokymo priemonės, plačiai naudojamos Lietuvos švietimo sistemoje.

Autorių darbai išlieka pamatiniais ugdant Lietuvos mokinių filosofinį išprusimą, kultūros reiškinių refleksiją. Pažymėtina, kad tyrimų rezultatai ir jų aptartis peržengia nacionalinės mokslo bendruomenės ribas, pristatyti tarptautinėse publikacijose, o tai be

jokios abejonės rodo jų išskirtinį aukštą mokslinį lygį. Profesorių J. Baranovos ir L. Duoblienės pristatomi tyrimai yra tarsi atsakas įgyvendinant M. Lukšienės idėjas. Deja, pandemija nutraukė prof. J. Baranovos gyvenimo giją. Sveikintina, kad prof. dr. L. Duoblienė ir jos kolegės tęsia šios krypties tyrimus. •

LMA informacija

Apdovanoti Lietuvos šviesuoliai

Lapkričio 8 d. jau penkioliktą kartą M. K. Čiurlionio fondo, Lietuvos mokslų akademijos, Vilniaus universiteto Matematikos ir informatikos fakulteto ir asociacijos „Infobalt“ bendra iniciatyva apdovanoti Lietuvos šviesuoliai – matematikai ir informatikai. Tai šviesios ir ryškų pėdsaką matematikos moksle palikusios asmenybės: Vilijandas Bagdonavičius, Vygantas Paulauskas, Mifodijus Sapagovas, šviesaus atminimo Adolfas Laimutis Telksnys. Be minėtų akademikų taip pat apdovanotas buvęs LMA narys ekspertas prof. habil. dr. Šarūnas Raudys ir prof. habil. dr. Valentina Dagienė. Akad. A. L. Telksniui skirtą apdovanojimą atsiėmė jo mokinys Linas Aidokas. •

LMA informacija

Iš kairės: prof. habil. dr. Šarūnas Raudys, akad. Vygantas Paulauskas, LMA prezidentas Jūras Banys, prof. habil. dr. Valentina Dagienė, akad. Mifodijus Sapagovas, asociacijos „Infobalt“ Europos Sąjungos ir tarptautinių santykių vadovas Virgilijus Dirma, akad. Vilijandas Bagdonavičius ir Linas Aidokas.

SVEIKINAME

Tarmas Somerė (Tarmo Soomere)

Rimvydas Petrauskas

Albinas Kuncevičius

Maiklas Šuras (Michael Shur)

TARMUI SOMEREI – 65

Spalio 11 d. Lietuvos mokslų akademijos užsienio nariui, Estijos mokslų akademijos prezidentui Tarmui Somerei (Tarmo Soomere) sukako 65 metai.

Linkime Baltijos šalių mokslų akademijų bendradarbiavimo puoselėtojų, Europos mokslo patarėjų forumo (European Science Advisors Forum) pirmininkui energijos ir sėkmės siekiant, kad politikai priimtų mokslu grindžiamus sprendimus.

RIMVYDUI PETRAUSKUI – 50

Spalio 21 d. Lietuvos mokslų akademijos tikrajam nariui, profesoriui daktarui Rimvydui Petrauskui sukako 50 metų.

Lietuvos mokslų akademijos prezidiumas bei Humanitarinių ir socialinių mokslų skyrius nuoširdžiai sveikina Jus jubiliejaus proga.

Jūsų atliekami moksliniai tyrimai, parašytos monografijos, knygos, mokslo straipsnių gausa įneša svarų indėlį į XIII–XVI a. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės politinę ir socialinę istoriją, valdovų, diduomenės giminių ir institucijų istoriją, gilina supratimą apie istorinės kultūros raidą, stiprina Lietuvos kaip Europos valstybės įvaizdį moderniojoje visuomenėje.

Jums vadovaujant senasis Vilniaus universitetas tampa ypač šiuolaikišku mokslo ir studijų centru, kur kuriami modernūs padaliniai, diegiamos naujos idėjos ir pažangiausios technologijos, plėtojamas tarpdalykiškumas ir tarptautiškumas, ginamos demokratinės vertybės, ugdoma visavertė ir kūrybinga jaunoji karta.

Svarūs Jūsų darbai ir aktyvi veikla formuojant Lietuvos mokslo ir švietimo politiką.

Jūs nuosekliai dalijatės savo atradimais su plačiąja visuomene, esate nuomonės formuotojas, teikiantis patikrintą informaciją, skatinantis kritinį mąstymą.

Vertiname Jūsų veiklą ir dėkojame už darbą Lietuvos mokslų akademijoje būnant Humanitarinių ir socialinių mokslų skyriaus pirmininko pavaduotoju, dabar – Lietuvos mokslų akademijos prezidiumo nariu.

Linkime Jums, mielas Akademike, tolesnės kūrybinės sėkmės, naujų idėjų ir atradimų džiaugsmo, ištvermės įgyvendinant siekius ir sumanymus. Laimės Jums ir Jūsų šeimai!

ALBINUI KUNCEVIČIUI – 65

Lapkričio 5 d. archeologui, Lietuvos mokslų akademijos tikrajam nariui Albinui Kuncevičiui sukako 65 metai.

Linkime akademikui naujų ir džiuginančių Lietuvos viduramžių ir istorinių laikų archeologijos, pavidosaugos ir paminklosaugos projektų ir rezultatų bei talentingų mokinių.

MAIKLUI ŠURUI – 80

Lapkričio 13 d. Lietuvos mokslų akademijos užsienio nariui, JAV Renselerio (Rensselaer) politechnikos instituto profesoriui Maiklui Šurui (Michael Shur) sukako 80 metų. Akademijos bendruomenė nuoširdžiai sveikina profesorį brandaus jubiliejaus proga.

Linkime akademikui M. Šurui kuo geriausios sėkmės, sveikatos, naujų kūrybinių idėjų ir šviesių gyvenimo akimirkų.

BONIFACUI STUNDŽIAI – 70

Lapkričio 21 d. Lietuvos mokslų akademijos tikrajam nariui, profesoriui habilituotam daktarui Bonifacui Stundžiai sukako 70 metų.

Lietuvos mokslų akademijos prezidiumas bei Humanitarinių ir socialinių mokslų skyrius nuoširdžiai sveikina Jus jubiliejaus proga.

Jūs – svarbiausias lietuvių kalbos kirčiavimo sistemos tyrėjas – įnešėte svarų indėlį į lietuvių kalbos kirčiavimo istorijos tyrimus, esate tarptautiniu mastu pripažįstamas baltistas ir prūsistas. Jūs ne tik daug prisidėjote prie senųjų raštų leidimų rengimo,

Bonifacas Stundžia

Albertas Malinauskas

Jūras Banys

bet esate ir šiuolaikinės kalbos raidos tendencijų stebėtojas, žinomas mokslo populiarintojas, savo darbais plečiate visuomenės akiratį, garsinate Lietuvą.

Daugiau nei keturiasdešimt metų skyrėte pedagoginei veiklai Vilniaus universitete ugdydamas jaunąją kartą, subrandindamas ne vieną žymiu tapusį mokslininką.

Dėkojame Jums už aktyvią veiklą Mokslų akademijoje, jos Humanitarinių ir socialinių mokslų skyriuje atliekant profesionalaus kalbininko eksperto pareigas.

Linkime Jums, gerbiama-sis Jubiliate, tolesnės kūrybinės sėkmės, naujų prasmingų darbų. Laimės Jums ir Jūsų šeimai!

PLURIMOS ANNOS!

ALBERTUI MALINAUSKUI – 70

Lapkričio 24 d. Lietuvos mokslų akademijos tikrajam nariui, profesoriui

habilituotam daktarui Albertui Malinauskui sukako 70 metų.

Jubiliejaus proga Lietuvos mokslų akademijos prezidentas reiškia padėką už nuoseklią ir kryptingą mokslinę veiklą, ypač svarius pasiekimus organinės ir fizikinės chemijos srityse, už rūpestį bei išskirtinį dėmesį plėtojant šalies mokslą, ugdamas jaunuosius mokslininkus, aktyvią veiklą Lietuvos mokslų akademijoje, Matematikos, fizikos ir chemijos mokslų skyriuje.

JŪRUI BANIUI – 60

Gruodžio 30 d. Lietuvos mokslų akademijos prezidentui, profesorius habilituotam daktarui Jūriui Baniui sukako 60 metų.

Lietuvos mokslų akademijos prezidentas ir bendruomenė nuoširdžiai sveikina garbingos sukakties proga.

Jūsų, kaip mokslininko ir vadovo, aktyvumas ir reikšmingi darbai suteikė

veržlų postūmį Lietuvos mokslo pažangai, prisidėjo inicijuojant strateginius pokyčius bei diegiant naujoves švietimo ir mokslo sistemoje. Esate autoritetingas ir vienas produktyviausių Lietuvos ir Baltijos šalių fizikų. Vykdydamas inovatyvius ir visame pasaulyje unikalius tyrimus, prisidedate prie Lietuvos mokslinio potencialo stiprinimo, mūsų šalies vardo garsinimo globalioje mokslo erdvėje.

Jūsų darbą Lietuvos mokslų akademijoje lydi svarbūs pasiekimai: akademikų balsas tapo labiau girdimas aukščiausiose valstybės institucijose ir tarptautinėse organizacijose, įkurta Jaunoji akademija, išplėtotą mokslo žinių sklaidą. Esate talentingas ir gerbiamas vadovas, lyderis. Jūsų entuziazmas, atkaklus ir nuoseklus darbas, pagarba žmogui bei meilė mūsų valstybei įkvepia sekti Jūsų pavyzdžiu.

Nuoširdžiai linkime sėkmės gyvenime ir darbuose, drąsių idėjų ir energijos jas įgyvendinant.

ATMINIMUI

Akademikas Vytautas Kaminskas

1946 01 08 – 2022 11 09

Netikėtai pasaulį ir reikšmingus darbus 2022 m. lapkričio 9 d. paliko akademikas, Vytauto Didžiojo universiteto (VDU) Rektorius emeritas ir Garbės profesorius, habilituotas daktaras Vytautas Kaminskas.

V. Kaminskas gimė 1946 m. sausio 8 d. Kaune. Čia, sulaukęs 76-erių metų, savo žemiškąją kelionę ir baigė.

Nuo pat Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo prof. V. Kaminskas aktyviai įsijungė į mokslo ir studijų sistemos pertvarką. Dalyvavo rengiant Mokslo ir studijų (1991) bei Aukštojo mokslo

(2000) įstatymus, Mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų ir pedagogų pareigų klasifikavimo ir darbo apmokėjimo sistemą (1991), Lietuvos Respublikos mokslo laipsnių ir pedagoginių mokslo vardų sistemos bendruosius nuostatus (1992, 1996), Valstybės biudžeto aukštosios mokykloms

skirstymo metodiką (1994), metodiką studijų kainai ir valstybės biudžeto subsidijoms apskaičiuoti (1996), Aukštojo mokslo sistemos 2006–2010 m. plėtros planą ir kitus įstatymų įgyvendinamuosius teisės aktus. Išrinktas Lietuvos universitetų rektorių konferencijos prezidentu, inicijavo bendradarbiavimo su Lietuvos pramonininkų konfederacija (2004) ir Lietuvos vyskupų konferencija (2006) memorandumus, siekdamas suartinti universitetų bendruomenes su institucijomis, kurios labiausiai lemia tautos materialinę ir dvasinę gerovę.

1956 m. V. Kaminskas baigė Jurbarko r. Kalnėnų pradinę mokyklą ir toliau mokėsi Jurbarko vidurinėje mokykloje, nuo 1961 m. – Kauno 12-ojoje vidurinėje mokykloje, kurią aukso medaliu baigė 1963 m. Tais pačiais metais įstojo į Kauno politechnikos institutą (dabar – Kauno technologijos universitetas). Su atrinktų pirmakursių grupe buvo pasiūstas studijuoti matematikos į Vilniaus universitetą. Baigęs du kursus Fizikos ir matematikos fakultete, grįžo į Kauno politechnikos instituto Automatikos fakultetą, kurį su pagyrimu baigė 1968 m. ir įgijo automatikos ir telemechanikos specialybės inžinieriaus-elektriko kvalifikaciją.

1968 m. V. Kaminskas pradėjo dirbti jaunesniuoju mokslo darbuotoju Lietuvos mokslų akademijos (LMA) Fizikinių-techninių energetikos problemų instituto (dabar – Lietuvos energetikos institutas) Adaptivių sistemų laboratorijoje. 1970 m. buvo priimtas į Kibernetikos ir informacijos teorijos srities neakivaizdinę aspirantūrą ir po dvejų metų apgynė mokslų kandidato (dabar – mokslų daktaro) disertaciją. 1974 m. išrinktas vyresniuoju mokslo darbuotoju, 1981 m. – sektoriaus vadovu.

Per dešimtmetį sukurtus dinaminių sistemų ir procesų matematinio modeliavimo ir identifikavimo metodus bei jų taikymo energetikoje, vibroinžinerijoje ir medicinoje rezultatus apibendrino 1983 m. apgintoje mokslų daktaro (dabar – habilituoto daktaro) disertacijoje. 1984 m. buvo išrinktas Sistemų identifikavimo ir valdymo laboratorijos, kurioje plėtojami adaptiviųjų sistemų su prognozuojančiais modeliais tyrimai, vadovu, jam suteiktas profesoriaus vardas. Per dvidešimt mokslinio darbo Fizikinių-techninių energetikos problemų institute metų prof. V. Kaminsko

atliktų fundamentinių ir taikomųjų tyrimų rezultatai įvertinti dviem mokslo premijomis – 1980 m. LSSR valstybine premija ir 1987 m. LSSR Ministrų Tarybos premija mokslo ir technikos srityje. 1991 m. išrinktas LMA nariu ekspertu, 1998 m. – nariu korespondentu, 2011 m. tapo tikruoju nariu (informatika), 2021 m. – nariu emeritu.

1989 m. prof. V. Kaminskas paskirtas atkurtojo VDU mokslo centro „Informatika“ direktoriumi. Tų pačių metų gruodį išrinktas VDU Atkuriamojo senato nariu. 1990 m. Atkuriamasis senatas išrinko prof. V. Kaminską pirmuoju VDU Informatikos fakulteto dekanu, tų pačių metų rugsėjį – ir mokslo prorektoriumi. Dirbdamas prorektoriumi, kartu su prof. Algirdu Avižieniu parengė naują VDU statutą, kurį 1990 m. pabaigoje patvirtino Atkuriamasis senatas ir kuris įteisino universiteto autonomiją bei akademinę laisvę, Lietuvai naujas kelių pakopų studijas, bakalauro ir magistro kvalifikacinius bei daktaro mokslo laipsnius. Jų pastangomis šios nuostatos buvo įteisintos ir 1991 m. Aukščiausiosios Tarybos-Atkuriamojo Seimo priimtu pirmuoju Lietuvos mokslo ir studijų įstatymu. Siekiant į aukštąsias studijas pritraukti žymiausius mokslininkus, 1993 m. VDU ir septyni valstybiniai mokslo institutai įkūrė pirmąją Lietuvoje mokslo ir studijų asociaciją.

1996 m. prof. V. Kaminskas išrinktas VDU rektoriumi,

2001 m. – pakartotinai, antrajai penkerių metų kadencijai. Per šį dešimtmetį vyko sparti universiteto studijų, mokslo ir infrastruktūros plėtra. Studentų skaičius patrigubėjo ir perkopė devynis tūkstančius, kasmet išleista per du tūkstančius absolventų. Pagal visų sričių mokslo rodiklius universitetas pateko į geriausių Lietuvos universitetų trejetą. Išlaugo ir tarptautinis pripažinimas – universitetas pakviestas į Europos universitetų asociacijos (EUA) steigiamąjį suvažiavimą Salamankos (Ispanija) universitete, priimtas į universitetų tinklą „Campus Europae“, Bolonijos (Italija) universitete pasirašyta Didžioji universitetų chartija. EUA ekspertai, 2004 m. vertinę universiteto veiklą, pripažino, kad „VDU yra stipri institucija, turinti darbuotojų ir studentų potencialą tolesnei plėtrai, studijų koncepcija gali tapti išskirtiniu pranašumu ir Europos aukštojo mokslo sistemoje.“

Akademikas V. Kaminskas apdovanotas Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino ordino Komandoro kryžiumi, Šv. Popiežiaus Silvestro ordino Komandoro kryžiumi, Latvijos Respublikos Trijų žvaigždžių ordino karininko kryžiumi, Lietuvos tautinio olimpinio komiteto Olimpine žvaigžde, Sporto garbės komandoro ženklu, medaliu, skirtu narys-čiai Europos Sąjungoje ir NATO pažymėti, VDU aukso medaliu.

Lietuvos mokslų akademijos bendruomenė reiškia nuoširdžių užuojautą šeimai ir artimiesiems. •

Jaunoji akademikė dr. Jurga Miliauskienė 1980 01 13 – 2022 11 23

2022 m. lapkričio 23 d., eidama 43-iusius metus, po klastingos ligos mirė LMAJA narė, augalų fiziologė, mokslų daktarė, Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro vyriausioji mokslo darbuotoja Jurga Miliauskienė.

J. Miliauskienė gimė 1980 m. sausio 13 d. Švėkšnoje, Šilutės rajone. Ji buvo talentinga, motyvuota, kruopšti ir atsakinga mokslininkė. Mokslinę veiklą pradėjo 2005 m. kaip jaunesnioji mokslo darbuotoja tuomečio Lietuvos sodininkystės ir daržininkystės instituto (dabar Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro Sodininkystės ir daržininkystės institutas) Augalų fiziologijos laboratorijoje, kur dirbo iki šiol. 2009 m. apgynė daktaro disertaciją „Klimato ir antropogeninių veiksnių kompleksinis poveikis valgomąjo ridikėlio (*Raphanus sativus* L.) fotosintezės sistemai“. Pagrindinės mokslinių tyrimų kryptys

buvo koncentruotos į augalų produktyvumo fiziologijos tyrimus, ekologiją, ekofiziologiją, fotofiziologiją, streso fiziologiją, fitochemiją. Tyrimų rezultatai publikuoti aukšto lygio tarptautiniuose mokslo žurnaluose, iš jų 33 mokslo leidiniuose, referuojamuose „Clarivate Analytics“ duomenų bazėje „Web of Science“, daugiau nei 50 mokslo straipsnių – kituose Lietuvos ir užsienio recenzuojamuose periodiniuose mokslo leidiniuose. Tyrimų rezultatai pristatyti 12 tarptautinių konferencijų Indijoje, Nyderlanduose, Portugalijoje, JAV, Čekijoje, Kinijoje, Bosnijoje ir Hercegovinoje, Austrijoje, Turkijoje. Mokslines stažuotes atliko Lenkijoje ir Danijoje, dalyvavo šešiuose Lietuvos mokslo tarybos, trijuose Lietuvos valstybinio mokslo ir studijų fondo finansuojamuose projektuose. 2016 m. Jaunųjų mokslininkų ir doktorantų geriausių mokslinių darbų konkurse už

mokslinį darbą Jurgitai skirta Lietuvos mokslų akademijos premija. 2018 m. išrinkta LMA Jaunosios akademijos narė. Nuo 2019 m. J. Miliauskienė buvo laboratorijos vyriausioji mokslo darbuotoja. Ji taip pat buvo aktyvi Lietuvos augalų fiziologijos draugijos narė.

Mokslininkė nuolat kėlė kvalifikaciją, stažavosi užsienio mokslo institucijoje, aktyviai skelbė publikacijas, dalyvavo konferencijose, buvo mokslinių projektų vadovė ir dalyvė, sėkmingai vadovavo doktorantės darbui.

Netekome labai draugiškos, paslaugios, komunikabilios ir gerus santykius palaikančios kolegės. Liga negailestingai ją išplėšė iš mūsų tarpo, tačiau atmintyje išliks Jos svarbūs moksliniai darbai, dėmesys ir tolerancija kolegoms.

Dėl netekties nuoširdžiai užjaučiame šeimą, artimuosius ir kolegas. •

*Lietuvos mokslų akademijos
Jaunoji akademija*

Redakcinė taryba: J. Banys (pirmininkas), A. Bernotas, Z. Dabkevičius, G. Dzemyda, L. Kupčinskas, R. Maskoliūnas, V. Nekrošius, R. Petrauskas, V. Stanys, R. Šiaučiūnas, L. Valkūnas.

Leidinį rengė: S. Aukštinaitenė, A. Bagdonavičienė, I. Berulienė, M. Datkūnaitė, A. Daučiūnienė, R. Daukšienė, G. Griežienė, L. Milošienė, J. Olechnovičienė, V. Palinauskas, V. Paškauskienė, I. Plikusienė. Kalbos redaktorė S. Tamulionienė, nuotraukos V. Valuckienės, apipavidalino M. Datkūnaitė.

© Lietuvos mokslų akademija, 2023 | lma.lt | Elektroninio leidinio (PDF) ISSN 2669-1604